

November 2000

GAER

35

Dansk Mongolsk Selskab

Nr. 35 - 11. årgang November 2000

Dansk Mongolsk Selskab's
medlemsblad er tidsskriftet GER.

Redaktion: Rolf Gilberg (ansvarshavende), Ann Benwell, Jan Koed, Gudrun Lefmann, Bulgan Njama. Artiklernes synspunkter repræsenterer den enkelte forfatters holdninger. Indlæg uden forfatterangivelse er produceret af redaktionen.

*GER udkommer februar,
maj, august, november*

Dansk Mongolsk Selskab

Æresmedlem:

HKH Kronprins Frederik

Bestyrelsen:

Ann Benwell, Klaus Ferdinand, Rolf Gilberg, Anita Garbers, Søren Haslund-Christensen, Jan Koed, Gudrun Lefmann, Bulgan Njama, Leif Petersen.

Selskabets adresser:

Formanden: Rolf Gilberg, Etnografisk Samling, Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K.
Telf: 3347 3207; fax: 3347 3320
E-post: rolf.gilberg@natmus.dk

Næstformand & kasserer:

Medlemskab, adresseændringer og kontingent:
Jan Koed, Carl Bernhardsvej 15 sttv, 1817 Frederiksberg C.
Telf: 3322 3729;
Postgiro: 784-1582
E-post: jan-koed@inet.uni2.dk

Sekretæren: Ann Fenger Benwell
Ved Volden 9, 3.mf., 1425 København K. Telf: 3295 3560
E-post: abenwell@post10.tele.dk

Projekter: Bulgan Njama,
Fuglebo 2, 2000 Frederiksberg.
telf: 3833 2106
e-post: dms@sol.dk
DMS's projekt i Mongoliet:
e-post: Damost@magicnet.mn

Tryk: Frederiksberg Pædagogisk
Center. Oplag: 300 styk.

Medlemskontingent: 2001

150 kroner pr. kalenderår.
Kontingent for medlemmer bosat i
udlandet er 200 kroner.
Husstandsmedlemskab 250 kroner.
Firma 500 kroner.

Webhjemmeside:

www.danskmongolskselskab.dk

Dansk Mongolsk Selskabs formål er:

(a) at fremme og udbrede
kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland.

(b) at udgive skrifter om mongolerne.

(c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold.

(d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne.

(e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Forsiden

I 1938 havde Den Anden Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet hovedkvarter i "Det Hvide Tempel", et lille kloster, som ikke mere var i brug. Det var overtaget af "Hertug" Larsson, som gav Haslund-Christensen lov til at slå sig ned der.

Aimag

Arhangai Aimag - Ger(33):16-17
Bayan-Hongor Aimag - Ger(38)
Bayan Ölgii Aimag -
Ger(25):24-25; Ger(31):4-11
Bulgan Aimag - Ger(34):29-31
Choibalsan - Ger(40)
Darkhan-Uul - Ger(29):28
Dornod Aimag - Ger(9):28-29
Dornogov' Aimag - Ger(12):14-15
Dund Gov' Aimag - Ger(36)
Erdenet Aimag - Ger(34):31
Gov'altai Aimag - Ger(20):13
Hentii Aimag - Ger(32):24-25
Hovd Aimag - Ger(7):30
Hövsgöl Aimag - Ger(7):29-30
Ömnögov' Aimag - Ger(39)
Övörhangai Aimag - Ger(37)
Selenge Aimag - Ger(35)
Sühbaatar Aimag - Ger(17):18-19
Töv Aimag - Ger(4):1-5
Ulaanbaatar - Ger(4):1-5
Uvs Aimag - Ger(6):15
Zavhan Aimag - Ger(29):15

Mongolske datoer

Frihedsdag: 13. marts 1921
Nationaldag: 11. juli (1921)
Grundlovsdag: 12. februar 1992

Telega

Kibitka er en let russisk brændevogn, der er forsynet med et tag over hele vognen eller over dens bageste del. Findes et sådant tag ikke, kaldes vognen *telega*. Disse vogne var meget almindelige til personbefordring selv af højerestillede og benyttedes også til post, da de på grund af deres lethed kunne komme hurtigt frem også på dårlige veje. Ofte var de højere og smallere fortil end bagtil og ret umagelige. ■

ISSN Nr: 0905-9504

Dansk Mongolsk Selskab 10 år

Redaktøren interviewer formanden

Redaktøren: Fortæl os om, hvordan det startede.

Formanden: I foråret 1990 ringede Bulgan til Nationalmuseet og fik fat i den museumsinspektør, som tog sig af de mongolske sager. Museet havde valgt at ville åbne i 1992 med sin første store temaudstilling om mongolerne på grund af den store samling museet har. Den er i museet, fordi Henning Haslund-Christensen indsamlede toethalvt tusind mongolske sager i 1930'erne.

Museets medarbejder havde således allerede på det tidspunkt ikke andet i hovedet end mongoler. Bulgans forslag om oprettelse af en mongolsk forening faldt derfor i god jord. Den var nok kommet alligevel, men måske først år senere. Et er at sige: Det er en god idé, noget andet er at gøre det.

Red: Hvordan kom det så i gang?

Form: Det blev aftalt at holde et møde søndag, 17. juni 1990 i Bulgans hjem, hvor foruden hun og Leif også var Jan Koed og denne museumsmedarbejder til stede. Ideerne til selskabets formål var modnet gennem samtaler forud for mødet. Det tog ikke megen tid for den stiftende forsamlings 4 medlemmer at blive enige om, at selvfølgelig skulle der laves et selskab. Det tog lidt længere tid at udarbejde formål og vedtægter.

Det blev bestemt, at en arbejdsgruppe skulle optræde som bestyrelse indtil en generalforsamling kunne stables på benene. Det kunne man ikke, før man havde en del medlemmer. Arbejdsgruppen var:

Rolf Gilberg (formand), Bulgan Njama (sekretær), Leif Petersen

(kasserer), Søren Haslund-Christensen, Jørgen Bitsch og Klaus Ferdinand og med Jan Koed som suppleant og Finn Munck-Petersen som revisor.

Det var vigtigt at slå fast, at det er et kulturelt selskab, som er uafhængig af politiske, religiøse og økonomiske interesser. Selskabets formål er at bringe viden om mongolerne til befolkningen i Danmark. (se side 2).

Red: Var oprettelsen af Dansk Mongolsk Selskab inspireret af indførelsen af demokrati i Mongoliet?

Form: At oprettelsen fandt sted samtidig med sammenbruddet i den kommunistiske verden var nok en tilfældighed. Dog kan man sige, at det var en meget passende tilfældighed.

Red: Var der ikke andre der havde lignende ideer, og har der ikke tidligere været tilløb til at skabe et sådan selskab.

Form: Så vidt vi har kunnet granske i gamle bøger og arkiver, synes der ikke tidligere at have eksisteret et mongolsk selskab. Dog ville rygterne, at Jørgen Bitsch havde ideer i den retning. Det var derfor naturligt at søge kontakt til ham, så der ikke pludselig var 2 konkurrerende selskaber.

Red: I Ger(1) står der, at den stiftende generalforsamling var den 17. juni 1990. Hvordan går det i tråd med, hvad vi netop har fået at vide.

Form: Det er forkert. Den første generalforsamling, den stiftende generalforsamling, foregik lørdag, 1. december 1990, hvor den første

bestyrelse fik bekræftet sit mandat af medlemmerne. Mødet den 17. juni 1990 var det stiftende møde.

Red: Hvordan har bestyrelsen set ud i årenes løb.?

Form: I løbet af 10 år kan det ikke undgås, at der er en udskiftning i en bestyrelse. Dog har den centrale kerne været både stor og stabil. Følgende har været eller er bestyrelsesmedlemmer:

Ann Benwell, Jørgen Bitsch, Bulgan Njama, Klaus Ferdinand, Anita Garbers, Rolf Gilberg, Bent Gynther, Søren Haslund-Christensen, Jan Koed, Gudrun Lefmann, Leif Petersen.

Red: Var der overhovedet nogen interesse for mongolerne i Danmark?

Form: Der har lige siden Krebs, Borgstrøm og Haslund-Christensens skrivelser kom frem været en voksende interesse i Danmark for mongolerne.

Allerede i marts 1991 havde selskabet 50 medlemmer med stort set lige mange af hvert køn fordelt på 30 i Storkøbenhavn, 15 i provinsen og 5 i udlandet. Ved udgangen af 1991 var der 70 medlemmer. 10 år senere er tallet knap 3 gange så stort.

Red: Hvem bliver medlem?

Form: Medlemmer er ofte personer som har besøgt Mongoliet, eller som er på vej til eller har planer om at besøge Mongoliet. Der er også efterkommere af de danske, som tidligere var derude. Det kan også være mennesker, som blot har en interesse, men ingen lyst til at rejse dertil. Man må sige, at

medlemmerne alle har stor interesse for sagen. Medlemsmøderne er altid godt besøgt. Jeg vil gerne her sende en tak til medlemmerne for den store interesse, de viser selskabet og for, at der altid er opbakning om selskabets arrangementer.

Red: Hvad sker der egentlig på medlemsmøderne?

Form: I de 10 år der er gået har der været afholdt omkring 50 medlemsmøder. Ofte var foredragsholderen en person som nyligen havde rejst i Mongoliet, som ved hjælp af lysbilleder delte sine oplevelser med tilhørerne. Det kunne også være en mongol, som var på besøg i landet. Da ville emnet ofte være noget om hvad der netop nu foregik i landet. Vi har også haft forskere til at komme og fortælle om deres arbejde blandt mongolerne.

Red: Hvor foregår disse møder?

Form: Selskabet har været lidt nomadisk, men de fleste møder er blevet holdt i Medborgerhuset på Danasvej 30A, Frederiksberg eller på Nationalmuseet. Få gange, især ved special arrangementer, har vi været andre steder.

Red: Er der nogen samkvem med Mongoliet?

Form: Absolut. Den 17. december 1990 blev der i Ulaanbaatar oprettet et Mongolsk Dansk Selskab, som vi lige siden i stigende grad har arbejdet sammen med. Den første formand var Purevdorj Nemekh, senere blev det Lkhagvasuren. I dag er det Tungalag Njama, søster til Bulgan Njama. Mange fra Mongoliet har i tidens løb besøgt os her i Danmark. Så ofte vi har kunnet organisere det, er der ved et sådant besøg tilrettelagt

Formanden

et medlemsmøde. Det har været vanskeligt, fordi vi først i sidste øjeblik har fået kendskab til besøg fra Mongoliet.

Red: Er det kun medlemsmøder, der holder sammen på medlemmerne?

Form: Ud over medlemsmøderne, som jo kun de nærmeste kan komme til, udgiver Dansk Mongolsk Selskab medlemsbladet GER. I starten udkom det 2 gange årlig, nu er det 4 gange om året. Der er ialt udkommet 35 numre i de 10 år, der er gået. De har tilsammen ca. 1150 sider.

Ger fortæller om danskere i Mongoliet, om historiske begivenheder, om nutidsproblemer, om

selskabets projekter, og om arrangementer og andet med interesse for medlemmerne. Ger er et af de få steder, man på dansk kan læse om Mongoliet. Ger findes på en del biblioteker og er en guldgrube for den, som ønsker mere viden om mongolerne og Mongoliet.

I lang tid har jeg gerne villet spørge om, hvorfor Ger udkommer forsinket, hvorfor der ofte er mange fejl i, og hvorfor billederne for det meste er dårlige. Kan det virkeligt ikke gøres bedre?

Red: Det er vanskelige spørgsmål. Det er jo aldrig rart at skulle synliggøre sine fejl. Kan vi ikke bare gå videre?

Form: Nej, nu vil jeg vide det.

Red: Det med at komme for sent skyldes, at redaktøren altid kommer for sent i gang, og fordi han ikke har skaffet stof nok. De mange fejl er der, fordi redaktøren ikke har tålmodighed nok, blandt andet fordi han er sent på den, og ast han har problem med sit staveprogram. Desværre er teknikken, til den pris vi har, ikke god, så billederne bliver ikke så pæne som de kunne. Vi arbejder løbende med at forbedre vor teknik. Det er klart, at var penge ikke et problem, ville vi lave et flot farverigt blad.

Med hensyn til stof ville det være rart med mere tilbagemelding fra medlemmerne. Måske der også blandt medlemmerne er folk, som enten kunne tænke sig at oversætte fra engelsk til dansk eller slev skrive relevante indlæg. På den måde kunne redaktionen aflastes lidt, og der kunne komme mere stof med i bladet.

Den, som ikke selv vil være ydende, er velkommen til at sende forslag ind til emner, som kunne behandles.

Ikke mere om det nu. Hvad laver egentlig en formand?

Form: En god formand laver så lidt som muligt. Han har overblikket og samler alle trådene. Desværre er jeg ikke sådan. Nu ser jeg næsten kun med et øje. Det er nok derfor mit overblik ikke er så stort. Det, som en formand ikke kan få andre til at gøre, det har han pligt til selv at få ordnet. Så er man ikke den med blikket, kan det et være et noget stressende job.

Her vil jeg dog gerne trække bestyrelsen frem. Det er meget energiske folk, der er i bestyrelsen, som alle kaster sig over store og små opgaver. Uden denne bestyrelse ville det aldrig være lykkedes. Jeg vil gerne sende bestyrelsen mine hjerteligste tak for samarbejde og opbakning igennem de sidste 10 år.

Red: Hvad med mongolbesøg?

Form: Gemmen de 10 år har der hvert år været flere besøg af mongoler. Nogle besøg har vi haft kendskab til, andre ikke. Af de, som vi om, var der en gang imellem så meget tid, at der kunne arrangeres et medlemsmøde. Hvis vi fik besked i god tid, kunne vi ofte lave medlemsmøder, hvor medlemmerne kunne få mulighed for at møde mongoler direkte.

Red: Er der samarbejde med andre mongolselskaber?

Form: Ikke så meget som vi kunne ønske. Vi udveksler tidsskrift med det mongolske selskab i USA og med det mongolske selskab i Frankrig. Meget mere bliver det ikke til. Skulle nogle medlemmer få kontakt med andre selskaber, vil vi gerne underrettes med adresser, så vi kan tage kontakt.

Red: Dansk Mongolsk Selskab har nogle projekter i Mongoliet. Hvad beskæftiger de sig med?

Form: Tidligt i Dansk Mongolsk Selskabs historie var der et stort ønske blandt medlemmerne om at være med til at hjælpe i Mongoliet. Dette ønske blev meget forstærket, da den danske stat fravalgte Mongoliet som donorland.

Mongoliet havde fået 170 millioner kroner. Men pludselig var Mongoliet ikke inde i varmen længere, da Danmark skar ned på det antal lande, man primært ønskede at hjælpe.

Dansk Mongolsk Selskab søgte derfor anerkendelse som NGO-organisation, fordi kun gennem en NGO ville Danida kunne hjælpe. Blandt medlemmerne viste det sig hurtigt, at man især ønskede at hjælpe børn, især gadebørn.

Redaktøren

Et 3-årig pilotprojekt blev startet og gav hjælp til gadebørn i Ulaanbaatar. Projektet Damost ydede også ekstrauddannelse til mongolske pædagoger. Man gav penge til familier, som var udsatte ved at have børn, som enten lige var blevet eller på vej til at blive gadebørn. Disse familier samledes i et netværk til stor glæde og udbytte for familierne. Børn fik også uddannelse i praktiske fag, så de ville kunne få et rigtigt job.

I Mongoliet har Dansk Mongolsk Selskab fået stor ros fra både regering og bystyre for den indsats der gøres. De mongolske myndigheder er særlig glad for vort projekt, fordi der ingen skjult dagsorden er. I den anledning vil jeg gerne takke Bulgan Njama og Leif Petersen for den enorme indsats de har gjort for at få gennemført dette og andre projekter. Uden deres store energi og viljestyrke ville Dansk Mongolsk Selskab slet ikke kunne klare sådan en opgave.

Senere er der kommet projekter i samarbejde med Danmarks Lærershøjskole og Journalisthøjskolen. Medlemmerne underrettes i Ger om, hvordan det forløber med vore projekter, som alle er til stor nytte og glæde for mongolerne.

Red: Hvormange mongoler er der egentlig i Danmark?

Form: Vi ved det ikke med sikkerhed, men i de seneste år har en del danskere giftet sig med en mongol. Det drejer sig om færre end 10 personer. For tiden er der en del mongoler, som forsøger at få asyl i Danmark. De er blevet eller har selv smuglet sig ind i landet. Først når vi ved, at de skal være her, vil vi regne dem med.

Dansk Mongolsk Selskabs medlemmer

ved 10 års jubilæet

Æresmedlem:

HKH Kronprins Frederik

Medlemmer:

Lise Albertsen
Karin B. Alsbirk
Poul H. Alsbirk
Gerdi Ammonsens
Elsebeth Andersen
Fredie Hofman Andersen
Kjeld Andersen
Lisa Andersen
Margit Andersen
Marianne Andersen
Naran Hofman Andersen
Robert Andersen
Suzanne Møller Andersen
Andreas Dalgas Andreassen
Eskil Arnfred
Peter Asboe
Johnny Baltzersen
Mette Bendixen
Ann Fenger Benwell
Benni Berg
Søren Bie
Jørgen Bitsch
Astrid Bjønnes
Aase Bjørn-Nielsen
Birgitte Bredahl Bruhn
Hans Chr. Brummerstedt
Ole Bruun
Grethe Brønden
Christel Braae
Anita Bæk
Christian U. Christensen
Ib Dyrhøj Christensen
Vagn Bjerre Christensen
Esben Skytte Christiansen
Finn Christiansen
Kirsten Daugaard
Peter Delcomyn
Claus Dethlefsen
Valdemar Duus
Ida Dwinger
Helle Dybdahl
Johan L. Dæhnfeldt
Randi Dæhnfeldt

Jørgen Elklit
Lars Eriksen
Annette Erler
Anni Ferdinand
Klaus Ferdinand
Karsten Fogde
Kurt L. Frederiksen
Lene Frederiksen
Hans Fredsted
Alice Friis-Møller
Ingelise Funk
Sten Færch-Jensen
Lene Gammelgaard
Anita Garbers
P. Gerike
Dolma Andersen Gilberg
Rolf Gilberg
Bettina Gram
Amy Grandt-Nielsen
Birgitte Hammer
Anne Vierø Hansen
Carsten Wind Hansen
Ebbe A. Hansen
Finn Juel Hansen
Jens Asger Hansen
Jette Juul Hansen
Marianne Haslund-Christensen
Michael Haslund-Christensen
Søren Haslund-Christensen
Lotte Haubroe
Henriette Hauser
Michael Hauser
Dorrit Hawkesworth
Louise Haxthausen
Gizur Helgason
Feyhan Helling
Kaj Heydorn
Lene Holm
Eva Holskov
Jesper Holst
Niels Holstein
Knud Charles Holt
Henny Hove
Ib Husum
Knud Højer
Poul Ingerslev
Grete T. Jacobsen
Bente Jahn
Annelise Jakobsen
Else Vedel Janhøj
Ib Martin Jarvad
Oliver Jensen
Maj-Britt Johannsen
Jytte Johansen
Jørgen Juhl
Anders Jungersen
Hanne Jungersen
Kirsten Jørgensen
Thomas Karlsen
Anne Kaufmann
Find Kock
Grethe Kock
Jan Koed
Hanne Kolding
Peter Skov Kristensen
Tove Krogh
John R. Krueger
Nanna Krüger
Annelise Larsen
Niels Henrik Larsen
Torkild Kildsgaard Larsen
Grethe Lauritsen
Bjarne Laursen
Gudrun Lefmann
Benedikte V. Lindskog
Dorrit Lund
Hans Anton Lynge
Magnus Magnusson
Søren Å. Malmberg
Inger Spaabæk Mangor
Teresa Mesquit
Kim Minke
Mette Mogensen
Finn Morell
Finn Munch-Petersen
Jytte Munch-Petersen
Nils Finn Munch-Petersen
Karin Munck
Berit Mühlhausen
Anne Nielsen
Lene Nielsen
Majbritt Nielsen
Bulgan Njama
Ove Nysom
Ellen Nørgaard
Jonna Odgaard

Gitte Pedersen
 Mogens Pedersen
 Pernille Skovgaard Pedersen
 Stine Pedersen
 Judith Hard Peilmann
 Anette Petersen
 Leif F. Petersen
 Erik Poulsen
 Kristian Pablo Poulsen
 Arne Rasmussen
 Jens Gert Rasmussen
 O. J. Roelshøj Rasmussen
 Jørgen Ringgaard
 Carl Emil Roll
 Lone Ross
 Ole Rønsholdt
 Eigil Raaby
 Ulla Raaby
 Lise Raahauge
 Anette Wendel Sand
 Hans-Henrik Sass
 Astrid Schelde
 Bolette Schiøtz
 Frank B. Schmidt
 W. Wilfried Schuhmacher
 Birgith Sloth
 Kirsten Julie Smådahl
 Charlotte Halved Stensig
 Evy Svendsen
 Aksel C. Sørensen
 Villy K. Sørensen
 Mogens Thiim
 Thomas Thomsen
 Anne Elisabeth Thrane
 Henrik Bo Thrane
 Poul Fl. Thrane
 Undarmaa Thrane
 Søren Thybo
 Lisbeth Due Torp
 Anne Grethe Trangbæk
 Karin Vilien
 Håkan Wahlquist
 Stig Wørmer
 Morten Zwisler

Medlemmerne fordeler sig på

Køn

kvinder	93
mænd	93
i alt	186

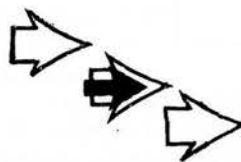
Geografi

København-Frederiksberg	65
Københavns omegn (Storkøbenhavn)	35 100)
Sjælland	34
Fyn	6
Jylland	35
Bornholm	1
Grønland	3
Norden	4
Belgien	1
USA	1
Mongoliet	2
i alt	186

Fordeling

Storkøbenhavn	53.5%
Provinserne	40.7%
Udlandet	5.8%
i alt	100.0%

Møder i Dansk Mongolsk Selskab

Medlemsmøde 1:

Lørdag, 1. december 1990, kl 19:00; Det Røde Rum, Christianhavns Medborgerhus: festmiddag med foredrag. (a) af mongolen Bache om Xinjiang, hvor han kommer fra.

(b) af Søren Haslund-Christensen om sine rejser i Mongoliet.

Medlemsmøde 2:

8. marts 1991, kl 19:30; Mødelokalet, Brolæggerstræde 9, København: Jørgen Bitsch - foredrag om "Arhangai" (Den hvide Sø).

Medlemsmøde 3:

Fredag, 29. november 1991, kl 20:00; Medborgerhuset, Danasvej 30B, Frederiksberg:

(a) Charlotte Halved fortalte om sin rejse til Hovsegol i det nordlige Mongoli.

(b) Bulgan Njama og Rolf Gilberg fortalte om deres rejse til Ulaanbaatar og Karakorum i det centrale Mongoli.

Medlemsmøde 4:

Fredag, 28. februar 1992, kl 19:30; Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Frederiksberg: Ole Bruun talte om Mongoliets administrative og politiske opbygning samt de sidste få års forandringer.

Medlemsmøde 5:

Lørdag, 4. april 1992, kl 15:00; Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Frederiksberg:

(a) Ordinær generalforsamling.

(b) Bent Gynter - fortalte om sin rejse til Mongoliet og om at lave skolebøger om Mongoliet.

Medlemsmøde 6:

Onsdag, 24. juni 1992, kl 19:00; Nationalmuseet, København: Besøg af viceudenrigsminister Behbat Hasbazar, som talte om Mongoliets nuværende situation. Derefter var der omvisning ved mus.insp. Rolf Gilberg i Nationalmuseets mongoludstilling.

Medlemsmøde 7:

Fredag, 16. oktober 1992, kl 19:00; Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Frederiksberg: Besøg af medlemmer fra det mongolske parlaments

sekretariat: (1) Jargalantyn Elbegsaihan (vicedirektør og afdelingsleder), (2) Dashdorjiin Ganbold (juridisk rådgiver), (3) Purevdorjiin Tumurbaatar (rådgiver i udenrigsrelationer).

■ **Medlemsmøde 8:**

5. februar 1993, kl 20; Medborgerhuset, Danasvej 30B, Frederiksberg: Anita Garbers fortalte ledsaget af lysbilleder om sin vandregruppes Mongolirejse 1992.

■ **Medlemsmøde 9:**

13. marts 1993, kl 18; Medborgerhuset, Danasvej 30, Frederiksberg:
(a) ordinær generalforsamling.
(b) gæst fra Mongoliet:
A. Erdenecheleg.
(c) video fra Mongoliet.

■ **Medlemsmøde 10:**

15. maj 1993, kl 14; Nationalmuseet, København: omvisning ved museumsinspektør Rolf Gilberg i temaudstillingen "Mongolerne -steppens nomader".

■ **Medlemsmøde 11:**

6. november 1993, kl 15-17; Nationalmuseet, København: besøg af 6 mongoler. De unge studerende fortalte om deres studieophold i Danmark og besvarede spørgsmål om Mongoliet: (1) Nattsadorj Batjargal (♂) Nordisk Landboskole, Odense. (2) Baljinyarn Magsar (♂) Nordisk Landboskole, Odense. (3) Shimiddorzijn Tungalagsaikhan (♀) Dalum Tekniske Skole, Odense. (4) Sanjimyatav Seetseekhen (♀) Dalum Tekniske Skole, Odense. (5) Sarodiin Tsesgee (♀) Dalum Tekniske Skole, Odense. (6) Hashbatiin Giima (♀) Dalum Tekniske Skole, Odense.

■ **Medlemsmøde 12:**

Søndag, 20. marts 1994, kl 12:30; Nationalmuseet, København:
(a) ordinær generalforsamling. Bestyrelsen bestod herefter af: Rolf Gilberg (formand), Bulgan Njama (sekretær), Leif Petersen (kasserer), Søren Haslund-Christensen, Klaus Ferdinand og Jan Koed med suppleanterne Gudrun Lefmann og Bent Gynter.
(b) Kl 13:30 kunne de fremmødte medlemmer sammen med museets gæ-

ster se filmen "Urga" i Nationalmuseets biograf. 180 tilstede.

■ **Medlemsmøde 13:**

Fredag, 6. maj 1994, kl 19:30; Medborgerhuset, Danasvej 30, Frederiksberg: Mongoliet og Gobiørkenen. Biologen Birgith Sloth holdt foredrag på grundlag af 2 rejser til Mongoliet i 1993, dels om sin deltagelse i et Danida projekt om økoturisme juni-juli, dels om et dyrebeskyttelsesprojekt (gobibjørnen) september.

■ **Medlemsmøde 14:**

Onsdag, 25. maj 1994, kl 19:30; Nationalmuseet, København: Johnny Baltzersen holdt foredrag om Danmarks Lærerhøjskoles undervisningsprojekt i Mongoliet.

■ **Medlemsmøde 15:**

Tirsdag, 13. september 1994, kl 19; Nationalmuseet, København: Hr. N. Bagabandis, formanden for det mongolske parlament, var på besøg med en gruppe på 5 medlemmer: 2 parlamentsmedlemmer, Adillbish og Alga, samt Altangered, leder af afdelingen for udenrigsrelationer, og 2 sikkerhedsfolk. Det begyndte med en omvisning kl 19-20 i Nationalmuseets mongoludstilling, derefter gav formanden N. Bagabandi en situationsbeskrivelse af nuets Mongoli fra kl 20 til kl 22. Referat fra mødet blev gengivet i GER (12):8-9. (30 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 16:**

Mandag, 21. november 1994, kl 20; Medborgerhuset, Danasvej 30, Frederiksberg: antropologen Ann Fenger Benwell holdt foredrag om sit UNESCO-arbejde i Mongoliet med at gøre kvinder i Gobi området interesseret i at modtage efteruddannelse. (35 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 17:**

Tirsdag, 24. januar 1995, kl 20; Medborgerhuset, Danasvej 30, Frederiksberg: Rolf Gilberg holdt foredrag om mongolernes historie. (18 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 18:**

Lørdag, 18. marts 1995, kl 15:30; Medborgerhuset, Danasvej 30:

(a) ordinær generalforsamling (25 tilhørere), se referat GER(14):30-31.
(b) Gudrun Lefmann holdt foredrag med lysbilleder om hesteforskning i Mongoliet sammen med Bulgan Njama.
(c) festmiddag, hvor Søren Haslund-Christensen holdt festtale. (35 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 19:**

Lørdag, 29. april 1995, kl 20; Medborgerhuset, Danasvej 30, Frederiksberg: antropologen Niels Finn Munch-Petersen holdt foredrag om økoturisme i Mongoliet. (25 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 20:**

Lørdag, 20. maj 1995, kl 20; Medborgerhuset, Danasvej 30, Frederiksberg: arkitekten Jan Koed holdt foredrag med lysbilleder om mongolsk arkitektur. (30 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 21:**

Lørdag, 14. oktober 1995, kl 15-17; Nationalmuseet, indgang Ny Vestergade 10, København: Hofmarskal Søren Haslund-Christensen og generalkonsul Anders Jungersen holdt foredrag om deres rejse sommeren 1995 til Mongoliet, hvor de blandt andet besøgte den gård, danskerne oprettede i 1923 i Bulguntal. (40 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 22:**

Lørdag, 11. november 1995, kl 15-17; Nationalmuseet, indgang Ny Vestergade 10, København: Ole Odgaard var netop vendt tilbage efter at have etableret og administreret dansk bistand til Mongoliet i perioden 1992-1995. Han fortalte om det danske bistandsprogram, dets resultater og samarbejdet med mongolerne. Efter foredraget blev der vist lysbilleder fra hans rejser i Mongoliet. (20 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 23:**

Lørdag, 9. december 1995, kl 15-17; Nationalmuseet, København: tibeteneren Ngawang Lobsang fortalte om lamaismen. Han er forfatter til bogen "Tibet mit usynlige fædreland". (15. tilhørere).

■ **Medlemsmøde 24:**

Torsdag, 15. februar 1996, kl 20;
Danmarks Lærerhøjskole, Emdrupvej
101, 2400 København NV. Hovedind-
gangen, Blok A, lokale 200: Foredrag
ved Ulla Ambrosius Madsen og John-
ny Baltzersen, begge ansat ved Dan-
marks Lærerhøjskolesuddannelsespro-
jekt i Mongoliet.

■ **Medlemsmøde 25:**

Lørdag, 9. marts 1996, kl 15-18;
Nationalmuseet, rum U5, København:
(a) ordinær generalforsamling.
(b) orienteret om projektet "Gade-
børn" i Ulaanbaatar.
(c) videofilm "The Forgotten Future"
om gadebørn i Ulaanbaatar.
(30 tilhørere).

Særarrangement

Filmuge med mongolske film på Nati-
onalmuseet. En gratis billet til hvert
medlem.

■ **Medlemsmøde 26:**

Tirsdag, 30. april 1996, kl 20.
Danmarks Lærerhøjskole, Emdrupvej
101: Journalisthøjskolens rektor Kim
Minke, Århus, holdt foredrag om
"Massemedier og demokrati i Mongo-
liet".
(25 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 27:**

Lørdag, 18. maj 1996, kl 16-18 og 19-
23; Brolæggerstræde 9, København:
(a) læge Søren Thybo holdt foredrag
om "Sundhedstilstanden og TB proble-
mer i Mongoliet".
(b) forårsfest.
[(a) 20 tilhørere, (b) 30 deltagere].

■ **Medlemsmøde 28:**

søndag, 6. oktober 1996, kl 15-18;
Medborgerhuset, Danasvej 30A, Fre-
deriksberg:
(a) Jens Asger Jensen og Bulgan Nja-
ma holdt foredrag om deres rejse til
Mongoliet for at undersøge mulighe-
derne for at gennemføre projekt "Gade-
børn".
(b) Rolf Gilberg fortalte om sin rejse
til Mongoliet i anledning af Henning
Haslund-Christensen 100 år.
(20 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 29:**

lørdag, 30. november 1996, kl 15-18;
Medborgerhuset, Danasvej 30A, Fre-
deriksberg:
(a) Knud Mortensen talte om Danidas
støtte til reform af Mongoliets grund-
skolesystem.
(b) Ole Hybel Hansen fra Dansk Indu-
stri talte om dansk erhvervs fremstød
i Mongoliet.

■ **Medlemsmøde 30:**

søndag, 8. december 1996, kl 15-17;
Nationalmuseet: møde med 6 mongo-
ler på studiebesøg fra Miljøministeriet
og Center for Nomadestudier i forbin-
delse med et Danida/Danagro projekt
om opbygning af et naturresursefor-
valtningssystem i Mongoliet.

■ **Medlemsmøde 31:**

lørdag, 25. januar 1997, kl 15-18;
Medborgerhuset, Danasvej 30A, Fre-
deriksberg: Klaus Ferdinand holdt fo-
redrag om "Mongoler i Afghanistan".

■ **Medlemsmøde 32:**

lørdag, 22. februar 1997, kl 15-18;
Medborgerhuset, Danasvej 30A, Fre-
deriksberg:
(1) etnografistuderende Morten Peter-
sen holdt foredrag med lysbilleder om
"Ekspedition Trans-Mongoliet"s vint-
erophold blandt Tsantang, de mongol-
ske rensdyrnomader.
(2) Kirsten Smådahl fra Norge holdt
foredrag med lysbilleder om "Uldkur-
sus med i bagagen". Hun talte om filt-
fremstilling i Selenge Aimag.

■ **Medlemsmøde 33:**

lørdag, 22. marts 1997, kl 15-23
sted; Medborgerhuset, Danasvej 30A,
Frederiksberg:
(a) ordinær generalforsamling.
(b) Intendent Håkan Wahlquist fra
Folkens Museum i Stockholm viste
film fra Sven Hedin ekspedition 1927-
1928 til Indre Mongoli og Xinjiang,
hvori Henning Haslund-Christensen
deltog.
(c) forårs festmiddag.

■ **Medlemsmøde 34:**

lørdag, 8. november 1997, kl: 14-17;
Nationalmuseet U5: Etnograf Christel
Braae fortalte ledsaget af lysbilleder

om sin rejse til Mongoliet august
1997, blandt andet om 7. Internationa-
le Mongolist Kongres og Naadam i
Hentii.

■ **Medlemsmøde 35:**

tirsdag, 25. november 1997, kl: 19-
21; Experimentarium Tuborg Havne-
vej, Hellerup: se dinosauer-udstillin-
gen: "Dinosauer, æg og unger"

■ **Medlemsmøde 36:**

torsdag, 8. januar 1998, kl: 19-22;
Medborgerhuset, Danasvej 30A, Fre-
deriksberg: Bulgan Njama holdt fore-
drag om "Gadebørns Projektet" ledsa-
get af lysbilleder og video.
(30 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 37:**

lørdag, 21. februar 1998, kl: 15-17;
Nationalmuseet festsalen:
(a) Annette Erler talte om og gav prø-
ver på mongolsk musik.
(b) Michael Hauser gav eksempler på
mongolsk musik indsamlet af Haslund-
Christensen i 1930'erne.
(c) Bolette Schiøtz talte om og gav
prøver på overtonesang.

■ **Medlemsmøde 38:**

lørdag, 14. marts 1998, kl: 16-17; So-
cialpædagogernes Landsforbunds kan-
tine, Brolæggerstræde 9:
(a) ordinær generalforsamling.
(b) Kl. 17-18: "Skik følge eller land
fly. Oplevelser i Gobi." Foredrag med
lys billeder ved Ann Benwell, som ar-
bejdede i 3 år på et Unesco-projekt
med uformel uddannelse af kvinder i
hele Gobi-området. Ann fortalte om
oplevelser og erfaringer fra et års op-
hold i Sainsand, aimag-center for Dor-
nogobi og fra rejser med fokus på takt
og tone som besøgende i mongolske
hjem. Ger(25):26-29 og Ger(26):7-13.
(c) KL. 18: Forårsfestmiddag. Som
sædvanlig en meget vellykket fest.
(30 deltagere).

■ **Medlemsmøde 39:**

lørdag, 18. april 1998, kl 15-17;
undervisningslokale på Nationalmuse-
et: Dr. Rinchen Garbold fra Mongoli-
et talte om sin jagt på fossile dinosau-
er i Mongoliet. Han var i Danmark

for at nedtage en dinosaur-udstilling på Experimentarium.

■ **Medlemsmøde 40:**

Rene Hansen og Leif Petersen fremviste en video, som Rene Hansen havde lavet om gadebørn i Ulaanbaatar.

■ **Medlemsmøde 41:**

Lørdag, 7. november 1998, kl 10;
(a) I Palads Biograf blev filmen "Aligermaas Eventyr" vist ved en specialforestilling, som Dansk Mongolsk Selskabs medlemmer blev gratis indbudt til ved brev fra producenten "Manden med Cameraet". Se omtale i Ger(27): 20-22.

(b) Senere samme dag kl 15-17 på Nationalmuseet afholdtes der medlemsmøde i Dansk Mongolsk Selskab, hvor instruktøren Andra Lasmanis og producenten Mikael Opstrup fortalte spændende og levende om filmen og om, hvordan det var at lave film på de uendelige stepper og de mange problemer, man ikke kunne forudse.

■ **Medlemsmøde 42:**

Lørdag, 5. december 1998, kl 15;
På Nationalmuseet skulle der have været et medlemsmøde, hvor journalisten Jørgen Ringgaard ville have talt om "Krise i Mongoliet? - Politisk, økonomi og medier i 1998". Men foredragsholderen blev af dårligt vejr forhindret i at nå frem. De få fremmødte fik vist den nyeste video om gadebørns projektet fremstillet for Socialpædagogerne Landsforbund. (15 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 43:**

Lørdag, 6. februar 1999, kl 15; Danasvej 30A, Frederiksberg: Bulgan Njama taler om arbejdet med gadebørnsprojektet, om 2 års resultater og visionerne for videreførelse af projektet. Der blev vist SL's video om gadebørnene.

■ **Medlemsmøde 44:**

Lørdag, 13. marts 1999, kl 15; Danasvej 30A, Frederiksberg:
(a) Ordinær generalforsamling.
(b) kl 16:30 Journalist Jørgen Ringgaard talte om "Free Press Projektet og den nyeste politiske udvikling i Mongoliet". Ringgaard gav en over-

sigt over den politiske udvikling i Mongoliet siden valget og systemskiftet i 1996 med særlig vægt på det sidste års udvikling.

(c) Forårsfesten.

■ **Medlemsmøde 45:**

Lørdag, 24. april 1999, kl 15; Danasvej 30A, Frederiksberg: Hans Henrik Sass (LOK) talte om "Danida inspirerede landboforeninger i Mongoliet".

■ **Medlemsmøde 46:**

Søndag, 31. oktober 1999, kl 14; Nationalmuseet, U2: Urady E. Bulag, mongol fra Indre Mongoli, bosat i USA, talte på engelsk om sin bog "Nationalism and Hybridity in Mongolia", se anmeldelse i Ger(31). Bulag besøgte Danmark i anledning af en konference om Mongoliet på NIAS (se Ger(31)). (15 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 47**

Lørdag, 20. november 1999, kl 14; Danasvej 30A, Frederiksberg:
(a) Ekstra ordinær generalforsamling med ændring af vedtægterne. Ændringerne blev vedtaget.
(b) Efter generalforsamlingen fortalte Signe Gundersen om sin tur på hesteryg i Mongoliet og viste lysbilleder fra turen. (15 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 48:**

12. februar 2000, kl. 15-17; Danasvej 30A, Frederiksberg:

Anne og Ulrik Harder fortalte med lysbilleder om en rejse på hesteryg i Mongoliet. De red 850 km i det vestlige Mongoli (august-oktober 1999). Møder med mongolske nomader hørte til blandt de gode oplevelser. Søgen efter mad var en udfordring ud over det sædvanlige. "Team 2000" var en gruppe danskere, der med Lene Rishede i spidsen, havde sat sig som mål at ride 5 mongolske heste fra Mongoliet til Danmark.

■ **Medlemsmøde 49:**

Lørdag, 18. marts 2000, kl 14; Danasvej 30A, Frederiksberg:
(a) Ordinær generalforsamling.
(b) Efter generalforsamlingen talte Peter Kristensen om sine erfaringer med besøg af mongolske socialrepræsentanter i Ålborg 1997 og om i maj 1998 at være konsulent i Ulaanbaatar på "Projekt Udsatte Grupper".
(c) Aftenen sluttede med forårsfestmiddag.

■ **Medlemsmøde 50:**

Lørdag, 6. maj 2000, kl 15; Danasvej 30A, Frederiksberg: Jesper Holdt fra Danmarks Lærerhøjskole talte om "Projekt Udsatte Grupper" og "Skoleudvikling Projekt" og om at tage hensyn til de kulturelle og samfundsmæssige rammer under projekternes gennemførelse.

■ **Medlemsmøde 51:**

Lørdag, 28. oktober 2000, kl 15; Danasvej 30A; Frederiksberg: Ole Bruun talte om sit feltarbejde blandt mongolske nomader i Arhangai Aimag, deres livsbetingelser under de nye tider. Ger(34):5. (25 tilhørere).

■ **Medlemsmøde 52:**

Lørdag, 4. november 2000, kl 15; Nationalmuseets biograf: Filmen "Hundenes Land" (State of Dogs) fortalte om livet i Mongoliet set med en hunds øjne. Ger(34):8-9. (35 tilhørere)

■ **Medlemsmøde 53:**

Fredag, 24. november 2000, kl 18; Danasvej 30A, Frederiksberg: Dansk Mongolsk Selskabs 10 års jubilæums fest. ■

Dansk Mongolsk Selskabs projekt: skoleudvikling i landdistrikter

I december måned 1999 blev jeg kontaktet af Leif Petersen, der spurgte, om jeg ville hjælpe DMS med et nyt projekt. Projektet handler om støtte og udvikling af skoler i landdistrikterne. Projektet lød interessant, og da jeg tidligere havde været involveret i opstarten af gadebørnsprojektet, var jeg et let offer. Hertil kom, at jeg for mange år siden var folkeskolelærer og dermed så en chance til at genopfriske mit gamle fag.

Projektet bygger på et tæt samarbejde med DPU/CDPE (Centre for Development Programmes in Education). CDPE startede sine aktiviteter for ca. 10 år siden som en udviklingsenhed på den daværende Lærershøjskole, i dag Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU). Siden sin start har centret været involveret i udviklingsprojekter i Mongoliet. (Mere om dette i en senere artikel).

Ansøgningen blev sendt til Danida og i slutningen af april måned kom godkendelsen. Johnny Baltzersen, der er projektleder fra CDPE, tog til Ulaanbaatar i juni måned for sammen med Bulgan Njama at indgå en samarbejdsaftale med de lokale samarbejdspartnere. Projektet handler om skoleudvikling i landdistrikterne og er først og fremmest bygget op omkring efteruddannelse af lærerne. Gennem efteruddannelsen skal udviklingen igangsættes, følges op og evalueres. Der er i projektet beskrevet en række mål for udviklingen. For eksempel udvikling af skolen som kulturelt samlingspunkt, skolebestyrelses arbejde, engagement af forældre i forhold skolens dagligdag og undervisning, hjælp til børn af fattige forældre og hertil kommer materiel støtte i

form af tavler, tv, video, strømforsyning mv. Alt i alt et meget alsidigt projekt med en samlet bevilling på 10 millioner over 3 år. Projektet gik i gang 14.-18. august 2000 med det første seminar for 106 lærere fra landdistrikterne, i alt 40 skoler var repræsenteret. Seminaret blev ledet af den danske projektkoordinator Johnny Baltzersen og den mongolske projektkoordinator B. Jadamba. Som undervisere deltog, ud over de to projektkoordinatorer, Ulla Ambrosius Madsen fra CDPE. Seminaret var tilrettelagt som et arbejdsseminar, hvor deltagerne skulle udarbejde konkrete handlingsplaner for hvilke initiativer, de skal tage forhold til at udvikle den lokale i skole i overensstemmelse med de angivne mål i projektet. De danske undervisere formidlede projektværktøjer til denne opgave og deltagerne arbejdede derefter konkret med udarbejdelsen af planerne.

Det var en stor oplevelse for mig at se det engagement og den vilje, der var til at løse opgaven. Naturligvis var der vanskeligheder undervejs. Ved afslutningen af seminaret blev de enkelte skolars planer præsenteret, og mange af planerne var for ukonkrete. Det betød, at der var pres på til det sidste.

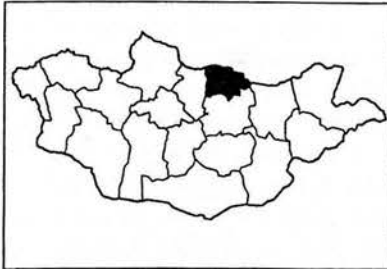
En vigtig del af opgaven handler om, hvordan man inddrager de lokale aktører i udarbejdelsen af planerne og dermed får dem til at føle et ansvar for at gøre dem til virkelighed. Opgaven var derfor, at man nu skulle hjem og diskutere planerne og derefter indsende de godkendte planer til den mongolske projektkoordinator. Seminaret blev afsluttet med, at deltagerne fik udleveret TV og videoudstyr.

Så udover, at de vender hjem med en række initiativer til at iværksætte et lokalt skoleudviklingsprojekt, medbringer de tillige nogle materielle symboler og værktøjer til at gøre skolen til et attraktivt samlingspunkt i lokal-samfundet.

Under mit besøg fik jeg lejlighed til at besøge DaMost projektet. Det var en stor glæde, at se at de konkrete anstrengelser er lykkedes og at projektet lever. Mit generelle indtryk fra besøget er, at DMS har fundet den rigtige opskrift på, hvordan udviklingsstøtte skal gives i et land som Mongoliet. Hver en krone bliver omsat i konkrete forandringsprojekter, hvor de mongolske aktører spiller den helt afgørende rolle i forhold til at definere grundlaget og forandringen. Det bliver spændende at følge projektet de næste par år. Det er aftalt med de danske projektkoordinatorer, at de dels vil formidle mere om projektet her i bladet, ligesom der vil blive afholdt medlemsmøder om projektet. DMS egen projektorganisation får en stor opgave i at koordinere projekterne og formidle erfaringerne mellem de mongolske aktører. ■

Peter Asboe

Selenge Aimag

Selenge Aimag ligger i det nordlige Mongoli med grænse til Ruslands Sibirien. Provinsen har fået sit navn efter Selenge floden, Mongoliets længste flod, som får tilløb fra floderne: Orhon, Yöröö, Haraa og Sharyn Gol.

Selenge Aimag fylder 65.000 km² (1½ gang større end Danmark). I den nordlige del af aimagen er der meget skov, mens græssteppen fylder i det sydlige.

Befolkning

Provincens befolkning er på mere end 81.000 indbyggere med mange forskellige etniske indslag. Ud over Khalkha, er der Döväd, Ööld, buriater, kazakher, russere og kinesere.

Byer

Provincens hovedby gennem mange år har været kendt under mange navne - Dood Shivee, Shivee Hiagt, Maimaachin, Hiagt. Byen blev grundlagt i 1728. Igennem mange år var den knudepunktet for handel mellem Mongoliet og Rusland. Byen lå tæt ved grænsen til Rusland.

Byen Hiagt blev efter 1921 omdøbt til Altanbulag (Det gyldne forår) og center for provinsregeringen. Byen er en lille fredelig grænseby, hvis tilsvarende by i Rusland er Kyakhta. De 2 byer har haft en rolle i Mongoliets historie.

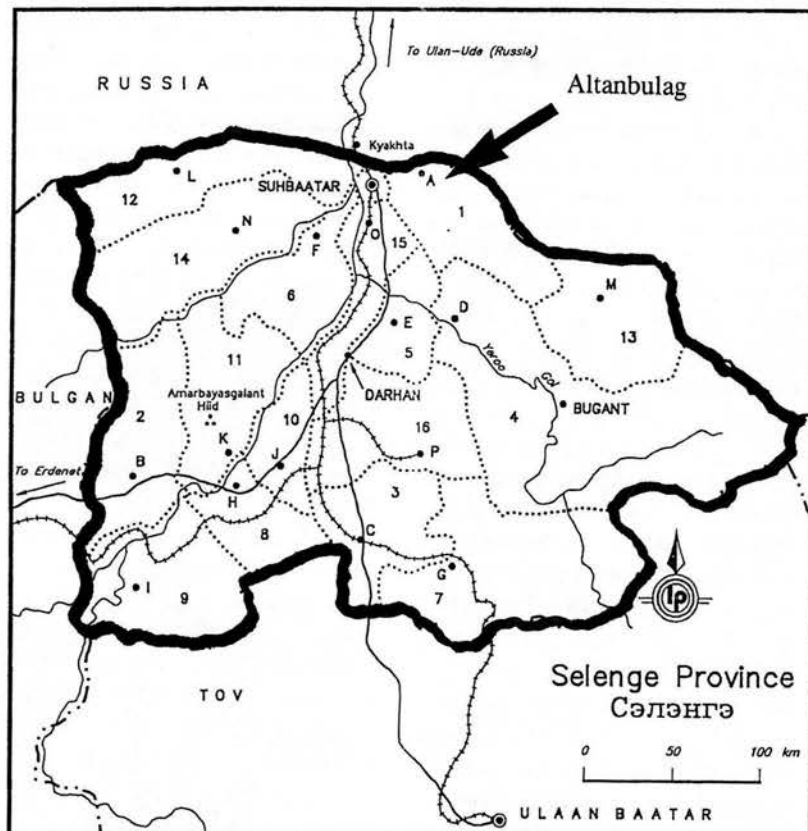
AIMAG: SELENGE СЭЛЭНГЭ
AIMAG CAPITAL: Suhbaatar СҮХБААТАР

SUMS

1	Altanbulag	АЛТАНБУЛАГ
2	Baruunburen	БАРУУНБҮРЭН
3	Bayangol	БАЯНГОЛ
4	Yeroo	ЕРӨӨ
5	Javhlant	ЖАВХЛАНТ
6	Zuunburen	ЗУУНБҮРЭН
7	Mandal	МАНДАЛ
8	Orhon	ОРХОН
9	Orhontuul	ОРХОНТУУЛ
10	Saihan	САЙХАН
11	Sant	САНТ
12	Tushig	ТҮШИГ
13	Huder	ХҮДЭР
14	Tsagaannuur	ЦАГААННУУР
15	Shaamar	ШААМАР
16	Hongor	ХОНГОР

SUM CAPITALS

A	Altanbulag	АЛТАНБУЛАГ
B	Burgaltai	БУРГАЛТАЙ
C	Baruunharaa	БАРУУНХАРАА
D	Tavin	ТАВИН
E	Jargalant	ЖАРГАЛАНТ
F	Jargalant	ЖАРГАЛАНТ
G	Mandal	МАНДАЛ
H	Nart	НАРТ
I	Orhontuul	ОРХОНТУУЛ
J	Nomgon	НОМГОН
K	Enhtal	ЭНХТАЛ
L	Zelter	ЗЭЛТЭР
M	Bulagtai	БУЛАГТАЙ
N	Huurch	ХУУРЧ
O	Delgerhaan	ДЭЛГЭРХААН
P	Sharyn Gol	ШАРЫН ГОЛ

Historie

Selenge Aimag er den mongolske revolutions vugge. Det var her nationalhelten, D. Sühbaatar grundlagde den første enhed af folkets frivillige korps. De angreb senere de kinesiske Kuomintang styrker, som havde garnison i byen Hiagt. Det var den første sejr i en lang række, som til sidst bragte Folkets Revolution til magten i 1921.

I 1915 mødtes repræsentanter for Mongoliet, Rusland og Kina i Kyakhta for at underskrive en traktat, som garanterede Mongoliet begrænset selvstyre. Denne blev dog senere i 1919 sat ud af kraft, da Kina besatte Mongoliet.

Eksilmongoler grundlagde i marts 1921 på et møde i Kyakhta Mongoliets Folkeparti, som dannede en eksilregering med den nationale helt Sühbaatar som krigsminister. Kort efter anførte han den nylig dannede Det Mongolske Folks Revolutionære Hær og smed kineserne ud af den mongolske by Amgalanbaatar, som lå inde i Mongoliet. Den fik derefter et nyt navn, Altanbulag, og blev gjort til Mongoliets midlertidige hovedstad. Sühbaatar med mongoler og hjælp fra Den Røde Hær afviste et angreb fra Den Hvide Hær. En måned senere havde Sühbaatar og hans folk erobret Urga (Ulaanbaatar) og taget magten over hele Mongoliet.

Altanbulag var Selenge Aimags center indtil 1946, da det administrative center blev flyttet 24 km til byen Sühbaatar ved den transmongolske jernbane. Det tager 9½ time med tog de 310 km fra Sühbaatar til Ulaanbaatar.

Hovedstaden er nu Sühbaatar, som også er en handelsby for de, som rejser mellem Rusland og Mongoliet. På grund af Ruslands mindre betydning efter 1990, er en del indbyggere blevet arbejdsløse

og har slået sig på alkohol og kriminalitet.

Byens hospital ligner et tempel med sin sølvgrå farve og sit pagodelignende tag. Der findes en del hoteller, måske fordi byen er den sidste mongolske by før grænsen til Rusland. Lidt uden for Sühbaatar ligger et savværk, hvor der også fremstilles møbler. Mongoliets eneste tændstikfabrik ligger nordøst for byen.

I Selenge Aimag ligger endnu en stor by, industribyen Darhan. Navnet betyder "smed". Den tilhører dog ikke Selenge Aimag, men udgør sin egen administrative enhed. Den er tidligere omtalt i Ger(29). Det kan dog nævnes, at i den gamle del af byen ligger i et smukt bjælkehus et gammelt kloster, Haragiin Hiid.

Erhverv

Selenge Aimag er Mongoliets kornkammer, hvor 70% af nationens kornproduktion produceres.

Den transmongolske jernbane krydser Selenge Aimag nord-syd.

Seværdigheder

I det sydvestlige ligger en smukt gammelt kloster, Amarbayasgalant Hiid, bygget i mongolsk stil. Dette kloster betragtes som det næstvigtigste i Mongoliet efter Erdenezuu. Det er ikke kun et af de største klostre, det er også et meget smukt kloster. En genopbygning har været i gang i flere år.

Det meste af Selenge Aimag er sletter. Ved Bugant i øst er landskabet dog præget af birke- og fyrskov i en bjergegn med masser af vilde dyr. Tidligere var byen kendt for sit savværk og sin guldmine. Begge dele synes at være afgået ved en stille død. ■

Sangerup

Amarbayasgalant Hiid

På eventyr i Mongoliet (5)

Da Andersen, Meyer & Co's russiske chauffører var blevet mobiliserede af Ungern (den ene til artilleriet, den anden til at løbe den trådløse telegraf, som de var begyndt at sætte i stand), måtte vi bede Ungern's mand om at forsøge at få udvirket, at vi enten fik en anden frigivet for en dag, eller at vi lånte en af Ungern's egne chauffører til at køre os ud til første station og tage vognen tilbage til Urga. Uden større vanskeligheder fik han arrangeret, at en mand skulle blive sendt os den næste morgen.

Det var en kort frist, vi havde at løbe på, men det lykkedes os ikke desto mindre at få vore sager nogenlunde i orden i løbet af natten. Kun begik vi en meget stor fejl. Nemlig at lade vore kinesiske tjenestefolk om at arrangere vor proviantkasse. Det var noget, vi kom til at fortryde senere.

Vi var tidlig på sokkerne den næste morgen - torsdagen den 17de februar 1921.

Efter en solid morgenmad forsvandt Steffen med telega'en (se side 2), med hvilken det var meningen, at han skulle ledsage Lobsen-Jensen og G... ud til første station, medens vi andre gav os i lag med at forsøge at få Chandler'en startet. Det var et stykke arbejde, der tog os en god stiv time, og hvortil medgik alt det kogende vand huset kunne producere. Vognen havde nemlig stået under åben himmel i stærk frost i flere dage, da vi ikke havde turde vove at køre den til garage af frygt for at få den konfiskeret af Ungern's folk, når vi kom ud på gaden med den. Men i gang kom den da til sidst.

Omtrent samtidig mødte en ung rask chauffør op fra Ungern's garage og satte sig ind i maskinen's små hemmeligheder.

Da alt var klappet og klart, kørte Hansen og jeg sammen med Ungern's mand, som var kommet over for at se, at vi kom godt ud af byen. Han tog med ned til mongolerne, hvor vi skulle hente vore pas, som var blevet lovet os ved 9-tiden. Vi fik imidlertid den besked, at vore pas endnu ikke var færdige. Samtidig blev der mumlet noget om, at Ungern havde givet ordre til at forsinke dem til om eftermiddagen, noget som vi ikke rigtigt forstod i øjeblikket, da Ungern dog for hidtil havde vist sig meget medgørlig.

Men efter nogen snakken gik det op for os, at det sikkert måtte være den gode Mr. G..., som havde været på spil og på en eller anden måde havde fået Ungern overtalt til at holde os tilbage. En formodning som vi senere fik bekræftet, ved at G... i fuldskab pralede med, at han ved hjælp af en kasse cognak havde fået Ungarn til at love at forsøge at holde os fra at forlade Urga samme dag som han, da han indså, at vi var lige så beslattede på at rejse med Lobsen-Jensen, som han var på at forhindre os deri.

Da vi var kommet så vidt i vore betragtninger, var vi ærligt talt lidt i tvivl om, at vi kunne komme af sted den dag; men til alt held kom netop i det øjeblik en mongolsk prins, en god ven af Hansen, til stede. Til ham forklarede Hansen vor nød. Vi fik til svar, at det skulle nok ordne sig. Nu ville prinsen gå i ministeriet og sørge for, at passene blev gjort færdige, så skulle vi imens gå over hos Ungern og vente der til passene kom og selv passe på budet, når han kom med dem. Ungern havde nemlig givet ordre til, at han ville se passene, inden vi fik dem.

Vi for så hjem og fik major Dockray og Gold med i vognen, så at vi straks kunne tage af sted, når vi havde fået passene. Vi kørte så over til Ungarn's hus, hvor vi forlangte øjeblikkelig foretræde, hvad selvfølgelig blev nægtet os, hvorpå vi satte os til at vente.

Noget senere ankom budet fra mongolerne med passene, men så snart han nævnte sit ærinde, blev han skubbet ind i en af jurterne i gården af en soldat. Denne scene havde vi imidlertid lagt mærke til og forlangte passene udleverede med det samme.

Først påstod de, at de ikke var kommet endnu, og at vi desuden ikke skulle have passene dér, men hos mongolerne. Da vi så gjorde dem opmærksom på, at manden sad ude i jurten med passene, blev de noget flade. Efter en del palaver, fik vi endelig papirerne udleveret.

Ungern fik dem slet ikke at se. Da vi selv ikke ønskede at se ham eftersom vi på det tidspunkt var klar over, at han ikke var os særlig venligsindet, afbestilte vi vort interview og skyndte os at komme til vogns og bort.

På vejen kørte vi hen til Andersen, Meyer & Co. for at hente noget olie til maskinen. Medens vi ventede der, kom en af Ungern's automobiler med en officer op til os og meddelte, at Ungern ønskede at tale med os allesammen.

"Så", tænkte vi, "nu ramler sikkert vore luftkaster", for hvad kunne Ungern vel have at meddele os på det tidspunkt.

Nåh, vi lod os ikke forbløffe, men tog vor allergemytligste mine på og troppede op 4 mand stærk hos Ungern et par minutter senere. Vi fik straks foretræde for herskeren, som efter udveksling af de

Lamaer forsamlede ved en tempelfest i Urga

sædvanlige hilsener, betroede os, at han mente, at det var bedst, at vi udsatte vor rejse en dags tid eller to. Heri var vi ikke rigtig enige med ham og udbad os nærmere forklaring, hvortil han svarede, at han selvfølgelig kun ville vort bedste. Han mente derfor, at det var hans pligt at advare os om, at det ville blive meget vanskeligt for os at få heste ved den første station den dag, fordi ham den anden amerikaner jo også rejste den dag og skulle bruge mange heste. Hertil bemærkede vi, at mongolerne havde forsikret os, at der ville være mere end heste nok til alle. Forøvrigt havde vi allerede sendt alle vore sager ud med telega'en. Det var derfor vanskeligt for os at lægge vore planer om, så vi ville tage chancen og køre ud til første station. Skulle der så ikke være heste nok, kunne vi dog altid vente natten over der og fortsætte, når de fik samlet heste. Hvis der var

heste, som mongolerne havde lovet os, ja, så fortsatte vi naturligvis som planlagt. Det svar tyggede han lidt på og svarede så, at det kun var for vort eget bedste, at han havde gjort sig den uleilighed at advare os. Så hvis der tilstødte os noget, kunne vi ikke bagefter bebrejde ham, at han ikke havde hjulpet os. Så gav han sig til at fortælle os en masse vrøvl, som slet intet havde med det foreliggende spørgsmål at gøre, ud over, at det selvfølgelig, som meningen var, tjente til at forsinke vor afrejse. Han viste os forskellige russiske Harbin-aviser, hvori blev berettet om krig mellem Kina og Japan, oprør i Manchuriet og en del andre gode ting, som syntes at mere ham kosteligt.

Til sidst blev jeg imidlertid ked af forestillingen, som det stod os klart udelukkende var beregnet på at forsinke os. Høfligt forespurgte jeg, om der var noget vi

kunne gøre for ham, når vi nåede Kina, for så skulle vi med fornøjelse gøre det, kun måtte han lade os det at vide med det samme, da vi desværre måtte se at komme af sted.

At han var noget forbløffet over dette spørgsmål og samtidig noget flov over, at hans formål med samtalen var blevet gennemskuet, for derpå lagde vi ingen skjul, var tydeligt at se. Men på den anden side stod det os klart, at han næppe ville gå til håndgribeligheder for at holde os tilbage. Det ville jo kun forværre hans egen sag i meget betydelig grad, hvorfor vi mente, at kunne tage sagen lidt overlegent.

Han svarede, at han ikke havde noget særligt at bede os gøre for sig, ud over at få aviserne til at dementere et rygte, der var i omløb. Det gik ud på, at det var nogle af hans folk, der havde myrdet godt hundrede kinesiske køb-

mænd i en lille by Urgo, som vi ville komme igennem på vor vej. Det var ikke hans folk, der havde været på spil, påstod han, men de "røde".

(Senere fik vi at vide, at det var en af Ungern's officerer, som var blevet dømt til døden, men var undsluppet og havde samlet en flok banditter, hvormed han gjorde nordøst Mongoliet usikker).

Denne bøn lovede vi at opfylde for ham, hvorpå vi tog afsked, dybt beklagende, at vi desværre ikke havde tid at vente længere.

Og så startede vi for alvor. Turen gik igennem kineserbyen og ud over Tola Floden, hvor ligene lå i store dynger, ud igennem de afsvedne kinesiske barakker og sønderskudte løbegrave, ud ad Kalganvejen langs telegraflinien til et punkt ca. 20 miles (32 km) fra Urga. Der svingede vi øst efter bort fra telegraflinien, ud i det uvisse, hvor ingen af vort lille selskab havde været før eller nogensinde havde drømt om at skulle komme hen.

Vi havde fået en lokalkendt mongol med for at vise os vej. Ved hans hjælp lykkedes det os at nå den første poststation (Urtung) ved 4 tiden. Vi forlod Urga ved middagstid.

Til vor store forbavselse var Lobsen-Jensen og de andre endnu ikke ankomne. Den gode Mr. G... havde givet sin kasse cognak bort til ingen nytte. For at vi var på det rigtige sted, der om kunne der ingen tvivl være, da vi fik at vide, at Lobsen-Jensen ventedes der den dag. Vi slog os til ro i en jurte og morede os med at udmale, hvad G... ville foretage i sig, når han kom og fandt os allerede på pletten.

Ungern's påstand at der ikke ville være heste nok for os alle, viste sig at være det rene opspind, idet stationen havde flere hundrede

velnærede heste græssende på bjergskråningerne, foruden en del kameler, køer og får.

Et par timer efter vor ankomst nåede en mand af Lobsen-Jensen's eskorte frem til stationen med besked om at sende friske heste ud for at møde ham, da hestene fra Urga ikke kunne mere. Et par mand til hest gik straks i gang med at indfange heste ved hjælp af en lang smækker stang med en løkke i den ene ende. Løkken listes ned over halsen på den hest, som rytteren har bestemt sig til at fange. Derpå drejes stangen rundt, indtil løkken strammer om halsen på hesten og får denne til at stoppe. Så lægges der grime på den og den føres hjem og tøjres til det fornødne antal er indfanget. Som regel foregår jagten i vild gallop.

Det er en fornøjelse at se mongolerne, kvinder og børn så vel som mænd, tumle de halvville heste, på hvilke de synes at befinde sig bedre hjemme end på jorden.

Endelig ved 7-tiden nåede Lobsen-Jensen frem til stationen, medens G... først nåede frem ved midnatstid og vor telega med Steffen først klokken 4 næste morgen.

Da vi havde sendt al vor proviant med telega'en, fordi vi troede, at den ville nå først frem, havde vi intet at spise. Vi måtte derfor tage til takke med noget kogt fårekød og mongolsk the, som mongolerne gav os.

Vore soveposer var også i telega'en. Da den udeblev, måtte vi, hvor nødt vi end ville, finde os i at lægge os, som vi gik og stod, til at sove på gulvet i en af jurterne.

Det blev efter min mening den ubehageligste nat på hele turen. Uafbrudt masede mongoler ud og ind, sludrede og kogte the og havde i det hele taget meget travlt. Gud ved hvor mange gange, jeg

vågnede den nat, ved at der blev trådt på mig.

En gang, efter at Steffen var ankommet, vågnede jeg ved, at en eller anden nævnte mit navn og spurgte på russisk, hvor jeg var henne. Steffen svarede vist, at jeg lå "i bunden af den bunke der ovre i krogen". Jeg var for søvning, og der var for meget røg til, at jeg kunne se, hvem spørgeren var, men jeg mente på stemmen at genkende en af de mongolske telegrafister fra Urga. Så sov jeg videre, indtil Steffen ved 5-tiden kom og vækkede os og fortalte, at de andre allerede var taget bort, selv om det var blevet aftalt med Lobsen-Jensen den foregående aften, at vi skulle afgå allesammen i selskab ved solopgang ved 7-tiden.

Vi styrtede ud og fandt, at G... og hans ledsager var forsvundne, medens Lobsen-Jensen var i færd med at tage af sted. På vor forespørgsmål, om hvad meningen var med at stikke af uden at meddele os noget derom, svarede Lobsen-Jensen, at G... havde truet ham med, at dersom vi fik lov til at rejse sammen med dem, ville han straks returnere til Urga og klage til den "Levende Buddha" over at Lobsen-Jensen forsøgte at hjælpe os, at vi var forræddere og meget andet sludder, som Lobsen-Jensen imidlertid troede på. Han turde derfor ikke andet end gøre som G... sagde, da han på forhånd vidste, hvad hans skæbne ville blive, om G... virkelig gjorde alvor af sin trussel.

Forøvrigt havde han arrangeret, at en af hans soldater, den mongolske telegrafist, som jeg havde hørt spørge efter mig om natten, skulle blive tilbage og ledsage os.

Det var jo en nydelig suppedas at komme i, men hvad kunne vi gøre andet end at se at få det til at gå så godt som muligt. Jeg skal

dog villigt indrømme, at det ikke var bare blide ord, der blev sagt os imellem om den gode G... og hans fæller.

Lobsen-Jensen forsvandt også snart, men lovede inden han tog af sted, at han ville arrangere heste ved alle stationerne for os, så at de ville være parat, så snart vi nåede frem.

Vi fandt os i vor skæbne og begyndte at ordne for vor egen afrejse. En ubehagelig overraskelse fik vi, da vi skulle til at lave morgenmad. Det viste sig nemlig, at vor proviantbeholdning var meget lille; hvad enten dette nu var fordi tjenestefolkene ikke havde puttet mere i kassen i Urga, eller om der var blevet taget noget af kassen, kunne vi ikke sige, da vi selv ikke havde set sagerne, før vi forlod Urga.

I lange tider hældede vi til den sidste anskuelse. Kun det var vi klar over, nemlig, at dersom turen virkelig ville tage de 10 dage, der var tale om, måtte vi spare vældigt på sulet.

Endda ville vi blive nødt til at købe fra mongoler, som imidlertid ikke havde andet at byde på end fåre- og oksekød i halvkogt tilstand uden salt og mongolsk the, samt hist og her lidt mælk og ost. Så vi satte straks os selv på små rationer, særligt med hensyn til brød og andre delikatesser.

Ved 6-tiden satte vi vor karavane i gang. Den bestod af ikke mindre end 13 heste (mongolske ponyer), hvoraf de fleste med ryttere, resten var med som reserver.

Dookray, Steffen og jeg var til hest, medens Hansen og Gold pakkede sig ned i soveposerne i telega'en, som blev trukket af fra 2 til 8 heste. Måden, hvorpå hestene blev spændt for vognen, var noget ganske nyt for os, idet der ikke brugtes seletøj. Fremgangsmåden var følgende:

En lang stærk stang blev bundet fast tværs over den yderste ende af vognstængerne, stikkende 2-3 fod (60-90 cm) ud på hver side. Et par mongoler løfter stængerne i vejret og en mand rider ind fra hver side og griber fat i det frie stykke af tværstangen, som de derpå rider op imod, så at de får det presset ned i en klamp, gjort fast på saddehornet. Så går det af sted i galop.

Er hestene meget vilde - og det var de fleste - rider en mand op på siden af hver af de trækkende ryttere og presser deres heste ind imod disse ved at hale i et reb, gjort fast i tværstangen. Da de fleste af de heste, der blev stillet til vor rådighed, enten aldrig havde været redet før eller i hvert fald kun meget lidt, var det lidt af en kunst at komme dem nær og selvfølgelig endnu mere med at komme til hest, klædte som vi var i pelse og lange kørestøvler (for det var meget koldt). I reglen gik det rigtig godt, når vi først var i saddelen. Derimod var der en masse halløj med de heste, som skulle trække vognen.

Alene det at få hestene narret til at gå op til vognen var en kunst og at få dem til at bevæge sig så langt frem, at stangen kunne lægges ned på saddelen var et tålmodighedsarbejde, som vist kun en mongol kunne præstere med den slags dyr. Som oftest når hestene mærkede presset af stangen på saddelen, begyndte de at stejle og sætte af sted i galop. Passede det så at begge heste kom ind nogenlunde samtidig, fik de lov at løbe væk, men hvis kun den ene var nået at komme ind, måtte vedkommende rytter som regel lade sin ende af stangen gå. Indspændingen måtte så begyndes forfra igen.

I reglen lykkedes forsøget ret hurtigt, men jeg så dog et par gange, at et par heste blev kasserede

eller sat til reserven, fordi det var umuligt at få dem til stangen.

Når først køretøjet var kommet godt i gang, var der sjældent noget vrøvl, skønt det skete nogle gange, at allerbedst som vi for af sted i fuld galop, brød en af hestene pludselig ud. Da kunne det hænde, at vi, som sad i vognen, gysede lidt, for selvfølgelig måtte i sådanne tilfælde også den anden rytter lade gå. Stængerne brasede til jorden, så at vognen stoppede med et voldsomt ryk. En almindelig vogn ville være faldet sammen i løbet af meget kort tid under den behandling, der blev givet vor vogn på den tur. Men en russisk telega synes at kunne tåle alt, i hvert fald krævede vi over bjerge og dale, store sten og dybe huller, uden at vort køretøj tog den allermindste skade.

Køretøjet bestod af 4 hjul forbundne med stærke stænger, hvorpå vognkassen, et ret spinkelt træstativ betrukket med læder, var surret fast. Over den bagerste del fandtes der en kaleche, og en stor læderkappe forpå kunne spændes op, så at passagererne var rigtig godt beskyttede mod vind og vejr. Vognen var netop så lang, at en mand kunne ligge udstrakt i den, og så bred, at 2 mand kunne ligge nogenlunde komfortabelt side om side. Med et par soveposer rullet ud på vognbunden og et par andre til at krybe ned i, havde vi det såmænd rigtig rart, skønt varmt var det langt fra.

Køretøjet var jo ikke ganske fri for at rasle lidt, når der kom en sten eller sådan noget i vejen. Men, da det jo ikke just var en lystrejse, vi var ude på, tog vi alt som det kom, og morede os, når der var noget at more sig over. Jeg skal dog villigt indrømme, at, da vi først var blevet nogenlunde tilredne, var der ingen af os, der var synderlig begejstrede for at

Irregulære soldater - eller hæderlige røvere?

komme i vognen. Det var for koldt og ubekvem. Nej, så mange gange hellere til hest, der kunne man dog i det mindste holde varmen. Man fik oven i købet lidt af landskabet at se i tilgift, medens man i vognen bare lå og faldt i søvn.

Vor bagage var anbragt i vognen, på nær 2 kufferter fulde af pengesedler tilhørende Andersen, Meyer & Co., som vi havde en særlig hest til bære.

Vejen var god, og der var meget lidt sne, så det gik godt fremad. Ved 10-tiden nåede vi station nr. 2. Jeg var glad (jeg tror, at Dockray også var det) 4 timer i saddelen, i galop og skarpt trav, er en hård omgang, når man ikke har redet i et par måneder. Så havde jeg desuden fået den opgave at ride bagerst og passe på pengekufferterne, at vi ikke mistede dem.

Det var en bestilling, som vi alle måtte tage på tur, og som vi forbandede manganen en god gang. For enten var kufferterne (som repræsenterede en ikke helt lille sum) langt pokker i vold forude, eller også kom de drivende langt bagefter. Mærkeligt nok kunne de aldrig blive i nærheden af vognen. Bare grin var det heller ikke at ride med fuld oppakning (riffel, am-

munitionsbælte, revolver osv.). Vi skammede os gensidigt over vore små svagheder. Ikke een eneste gang blev der hørt en klage i den retning, tværtimod blev der lavet grin og haløj med alt. Men en hård omgang var det nu alligevel.

Da vi ankom til station nr. 2, var folkene allerede i gang med at fange friske heste til os fra en stor flok, som gik og græssede et stykke ude på sletten.

Lobsen-Jensen havde holdt sit ord. Det gjorde han hele vejen. Vi fik overalt så mange heste, vi ville have og den bedste modtagelse, som tænkes kunne. Var der endelig lidt vrøvl nu og da, kan det nok være, at vor soldat (telegrafisten) fik munden på gлед. Han behøvede sjældent at sige mange ord, førend alt var i orden.

Vi benyttede lejligheden til at få os en bid brød og nogle kopper kogende varm the (mongolsk), og så gik det af sted igen. Denne gang var Dockray og jeg i vognen, mens Hansen, Gold og Steffen var til hest.

(Steffen havde kort tid i forvejen redet fra Kobdo til Urga og befandt sig nogenlunde hjemme i saddelen, så han ville ikke køre og red da også så at sige hele vejen).

De folk, vi havde haft med fra den første station, red tilbage med

deres heste. Efter et meget kort hvil tog også vi af sted på vor videre færd.

Nu begyndte vi at føle rejsens små besværligheder i form af dyb sne og vanskelige bjergskrånninger. Sneen var meget vanskelig at komme igennem med vognen. Et par bjergskrånninger var det os kun muligt at klare, ved at vi stod ud af vognen og gav et hiv med på de vanskeligste steder.

Vi passerede også en ret bred tilfrossen flod, hvis navn det ikke lykkedes mig at få fat i. Det må enten have været Tola'en eller Kerulen, snarest den sidste, som vi senere kom til at stifte meget indgående bekendtskab med.

Særligt oplivende var det ikke at ligge i vognen med næsen stikkende ud af soveposen. Meget snart sov vi ind på trods af kulden og vognens forfærdelige rumlen og rysten.

Et par timer senere vågnede jeg ved at føle kulden tage lidt slemt fat i næsen og fingrene, noget som ganske vist snart var kureret. Men min søvn var spoleret. For dog at forslå tiden med noget, satte jeg mig til at studere landskabet.

Gud, hvor var det øde og uendeligt. De hvide snemarker strakte sig helt bort til horisonten, kun

brudt her og der af en række lave bjergtoppe. Overalt hvorhen man end vendte øjet sås sne og atter sne i det uendelige. Ikke en menneskelig bolig, ikke et træ, knapt et græsstrå stikkende op af sneen.

Vejen vi fulgte var et svagt spor i sneen efterladt af det andet selskab, allerede halvt tilføjet med løs fygese.

Hvor var dog luften ren og klar, men så forfærdelig hunde-kold. De eneste levende væsener, vi traf var et par af Lobsen-Jensen's soldater, som var posterede på forskellige steder langs vejen, og som enten stak af i galop, når vi nåede op til dem for at melde, hvor langt vi var kommet eller også slog de følge med os og tog den med ro, for vor fart var faldet slet ikke så lidt, da vi først rigtigt kom ind i sneen.

Vi så i reglen disse folk et par timers tid, før vi nåede op til dem, som små sorte pletter i alt det hvide, så klar var luften.

Et par antiloper fik vi lige at se de hvide rumper af, som de forsvandt over en bakkekam uden at give os lejlighed til at forsyne vort spisekammer med denne lille lækkerbidsken.

Ved 4-tider nåede vi station nr. 3 ved foden af en høj bjergskråning. Netop som vi svingede ad af den sidste bakke for stationen, så vi det andet selskab forlade den.

Vi fik senere at vide, at de havde haft vrøvl med en brækket vognaksel.

Vi holdt så et lille krigsråd. Da vi ved stationen fik at vide, at det andet selskab ville overnatte ved næste station, blev vi enige om at se og komme forud i løbet af natten.

Vi indtog så et solidt måltid, af hvad vi kunne få fat i og lagde os til at sove, endskønt solen endnu var på himmelen.

Ved midnatstid var vi oppe igen og snart på vej efter at have drevet kulden af vore stivfrosne kroppe med nogle kopper kogende, varm mongolsk the.

Vi var nu alle til hest. Vi havde besluttet at rejse let, hvorfor vi lod telegaen stå ved stationen. Vore sager blev læsset på en lille tohjulert kærre, som vi lånte af stationens mongoler.

Jeg tror, det var det vanskeligste stykke terræn på hele turen, vi passerede over den nat. Først fulgte vi en ukendt flod i lang tid. Senere fulgte vi en kløft, som steg meget stejlt op imod en højslette. Det tog os et par timer at passere over den. Underligt var det at ride der igennem disse øde snelandskaber, kun svagt belyst af månen, som forgæves prøvede at lyse igennem tykke sneskyer, der nu og da væltede lidt af deres vægt ned over os.

Et par gange passerede vi små grupper af jurter, som vi ganske vist ikke kunne skelne fra landskabet, snedækte som de var. Men de altid vagtsomme, store mongolske hunde gjorde deres bedste for at røbe bopladserne ved en højlydt gøen og snerren, såsnart de fik færten af os.

Et sted blev hestene meget urolige, tilsyneladende uden grund, men ved nærmere undersøgelse sås nogle par grønne øjne lyse ud af mørket et stykke bort. Ulvene var ude. De forsvandt imidlertid snart og på resten af turen, hverken hørte eller så vi noget til disse herrer igen.

For at komme ned fra højsletten måtte vi senere stå af hestene og dels gå og dels rutsche det meste af et tusind fod (godt 300 meter) ned ad isglatte skråninger ved foden af hvilke, vi fandt den næste station.

Her overraskede vi det andet selskab. Der udveksledes nogle

drøje, velmente ord. Men det endte med, at Lobsen-Jensen tryglede og bad os om ikke at stå ved vort forsæt om at ride i forvejen, da G..., døddrukken som han var, havde truet ham med død og fordærvelse, dersom vi kom forud.

Resultatet blev, at vi lod dem køre med et par velmente "pæne" ord, medens vi lagde os til at sove, efter dog først at have sendt bud tilbage efter telegaen, som vi havde opdaget var langt at foretrække for de mongolske sadler, vi havde lånt ved den foregående station.

Telegaen nåede først frem ved 6-tiden, hvorpå vi straks satte os i bevægelse. I løbet af den nat tilbagelagde vi 3 stationer, hvoraf de 2 sidste var alt andet end morsomme på grund af overordentlig dyb sne, men heldigvis var månen klar og næsten fuld, så lys var der nok af.

Vi fortsatte den næste dag til henimod solnedgang, da vi alle var tilstrækkelig trætte til at kunne nyde en nats søvn ved den ottende station, hvor vi fik at vide, at det andet selskab kun var een station forude.

Vi var oppe og vel på vej igen den næste morgen, da solen stak sit runde, smilende og røde ansigt op over bjergene østerude. Vel udhvilede som vi var, lod vi vore friske heste strække ud som de bedst kunne, under sang og skæmt.

Vi var begyndt at vænne os til rejselivet og tog det som det kom. Storme med sne piskede fra nordvest eller sol brændende fra en klar blå himmel. Når alt kom til alt var det dog alligevel ikke så lidt bedre end at sidde på et kontor.

Ved 10-tiden nåede vi Tsetsen-khan, en lille lamaby vokset op om Prins Tsetsen's palads, hvis gyldne tage ses mange mile bort over sletten. Her gjorde jeg i selskab med vor mongol en lille af-

stikker til en kineserforretning, beliggende lidt afsides fra byen. For gode ord og betaling fik vi tiltusket os lidt sukker og nogle væmmelige fede, kinesiske kager, som imidlertid gled vældig godt ned.

Ved Tsetsenkhan, som nu er sat i forbindelse med Urga med telegraflinie, passerede vi Kerulen Floden på isen, som var meget skrøbelig på trods af den stærke kulde.

Den dag gik, og den næste med, med riden og køren, stadig mod øst, bort fra Urgas rædsler. Snart i galop over gode hårdfrosne, snefrie veje, snart majsommelig stavrende frem igennem foddyb sne. Dagene gik den ene som den anden. Meget snart glemte vi at tælle antallet af stationer, vi passerede.

Men jeg tror, det var den 23de station, vi kom til den 25. februar hen på eftermiddagen. Her fik vi den besked, at længere fremme var der ingen stationer og ingen heste at få.

Her traf vi en flok kosakker, soldater fra Ungerns hær, som havde fået lov at rejse hjem. De havde forladt Urga en ugestid før os, men de var mange i følge, så det gik kun langsomt for dem. De havde allerede ventet et par dage ved denne station og mente ikke at kunne komme af sted foreløbig, da der kun var ganske få heste at få her.

Nu var gode råd dyre, men vi knækkede nødden ved at beholde nogle af de heste, vi havde, og tage så mange som stationen kunne give os. Dermed begav vi os noget længere frem, hvor vi slog os ned for natten i en yurt. Den fik vi ganske vist kun, efter at en del drøje ord var faldne mellem vor mongol og jurstens ejer. Da vi kom i den "Levende Buddhas" navn, vandt vi. Meget snart havde vi ved hjælp af et par dollars og nogle

brødskorper fået jurstens frue tilstrækkelig ombestemt til, at hun uden opfordring plumpede en kvart ko i gryden og kogte for os. Det var en behagelig afveksling fra det evindelige fårekød.

Vi havde ladet os fortælle, at der, et par stationers distance længere fremme, boede en meget rig mongol, hos hvem vi sikkert kunne få friske heste. Vi kørte trøstigt på den næste morgen og kom også ganske rigtigt ved middagstid ind i store flokke af kameler, kvæg og heste, men stor blev min forargelse, da vi langt om længe nåede frem til Krøsus' boplads. I stedet for de paladser, som jeg så småt havde ventet at se, fandt vi kun en gruppe elendige jurter, af hvilke den rige mongols syntes at være den elendigste.

Vi blev imidlertid vældig godt modtagne, når lige fraregnet, at jeg faldt i unåde ved, at jeg ganske uforvarende kom til at lægge min pelshue og mine handsker på det til enhver yurt hørende, og i dette tilfælde, ualmindelig hellige alter. Jeg fik en meget skarp irettesættelse for denne uforskammethed.

Et par skinnende guld 5-rubler, anbragte på det rigtige sted havde til følge, at vi fik lov til at tage så mange af mandens heste, som vi ville. Da der ikke var mange gode heste i bopladsens umiddelbare nærhed, fik vi en del folk med os til at fange ind af hesteflokkene, som det blev os fortalt, vi ville møde længere fremme.

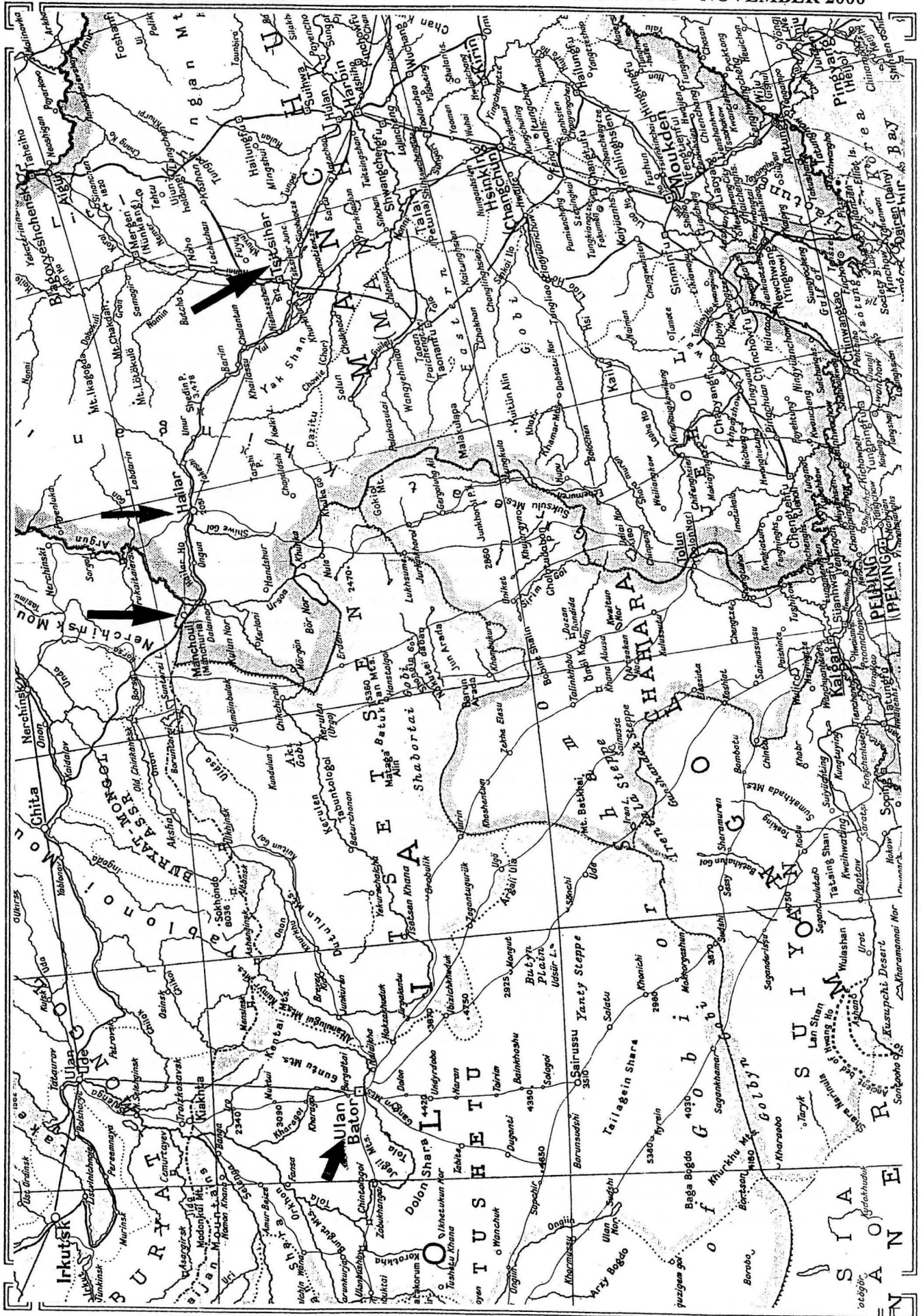
Jeg tror vort selskab talte en snes ryttere, da vi forlod vor rige vens boplads. Op på dagen traf vi ganske rigtigt en meget stor flok heste. Her skiftede vi så alle de medbragte heste ud. Desuden blev ca. 40 af de bedste søgt ud af flokken og drevet med os hele den eftermiddag. Så snart en hest blev træt, blev den udskiftet med en

frisk. For vognen havde vi den dag stadig 7 til 8 heste af de bedste. Da vejen samtidig var god, lod vi stå til, som det bedst kunne. Den dag var det halsbrækkende kørsel, for hestene var halvville og umulige at holde til stængerne. Men det kortede godt på vejen. Hvad mere kunne vi forlange.

Noget ud på aftenen kom vi til en boplads, hvor vi slog os ned for et par timer. Her fandt vi noget mel, som Steffen, ved hjælp af lidt smeltet sne og lidt tælle på panden, fik omdannet til en ganske uhørt delikatess - pandekager, som vi nød tykt belagte med syltetøj fra en dåse, vi havde fundet i bunden af vognen. Vi havde fået at vide, at vort nærmeste mål, landsbyen Sambes (Urgo eller Kerulen), kun var ca. 50 verst (ca. 50 km) længere fremme. Da vi ikke ønskede at vække folk op midt om natten, trak vi tiden ud til henimod midnat, før vi igen begav os på vej i nattens mulm og mørke på næsten ustyrlige heste.

Vejen var god og humøret højt, så bare fremad. Til tøjler havde jeg kun et råddent stykke reb, som selvfølgelig brast, da vi var kommet rigtigt i gang. Noget som hesten straks mærkede. Af sted gik det vildere end nogensinde. Hvordan jeg fik dyret stoppet står mig endnu den dag i dag uklart.

Da de andre ryttere så mig forsvinde i mørket, troede de, at jeg var ude på en lille galop og satte efter mig under vilde hyl og skrål, som blot fik min hest ophidset til at presse endnu vildere på. Til sidst for vi af sted som en stormvind i en solid klump. Ingen brød sig om eller kunne høre mine vilde råb om at stoppe. Stoppe gjorde vi imidlertid langt om længe. Efter at jeg havde fået mine tøjler reparerede, kørte vi videre i mere menneskeligt tempo.

Vi kom forbi en tempelby, hvor hundene hylede vildt efter os. Endelig nåede vi igen Kerulen Floden, som vi til sidst måtte over hvad dog kun lykkedes os ved at spænde hestene fra vognene og lede dem over og så trække vognene over isen med håndkraft.

Et stykke på den anden side af floden fandt vi, netop som solen begyndte at farve den østlige himmelrand rød, den lille russiske landsby - Sambes, bestående af en halv snes små mudderhuse og noget borte et mongolsk palads og en lille lamaby. Ukendte som vi var med omgivelserne, dundrede vi på døren til det første hus. Da vi blev meget unådigt modtagne, kørte vi videre, til vi nåede landsbyens største gård. Der blev vi overordentlig venligt modtagne af husets lidt aldrende frue. Hun kom netop ud i døren, da vi kørte ind i gården.

Snart sad vi bænkedede om et langt bord i køkkenet med masser af frisktbagt brød og store skåle af the og mælk foran os, medens husfruen og tjenestepigen æltede dej til mere brød og fyldte gryden med mange gode sager. Husets herre slog sig ned for bordenden og overdængede os med spørgsmål om alt og alle.

Aldrig er jeg bleven mere gæstfrit modtaget noget sted. Aldrig har jeg følt mig mere velkommen blandt mig ganske ukendte folk end i Sambes. De tog godt imod os vildfremmede mennesker. Gav os husly og føde. Da alt andet slog fejl, hjalp de os at skaffe befordring, så at vi kunne komme videre. Hvor mange ville gøre det andre steder i verden?

I Sambos traf vi det andet selskab. Her som før viste de os hvor simpelt visse klasser af folk kan tænke og handle. At det ikke kom til skydning mellem de to selskaber var vist nærmest et tilfælde.

Vi havde troet, at når Sambes var nået, ville de værste vanskeligheder være bag os. Men det blev ikke så. For een ting, der var ingen heste at få i dette lille hul af en by. Der ville ikke være nogen at få heller på vejen videre øst efter, om vi så valgte vejen til Manchuria eller den til Hailar. Så skulle vi videre, måtte vi ty til kameler, et befordringsmiddel, som ingen af vort selskab havde prøvet før. Men selv dette vort sidste håb syntes at skulle glippe, for så snart vi kom ind til Sambes, var alle kamelerne som blæst bort. At ikke alt var som det skulle være med denne pludselige forsvinden, fik vi syn for, da det andet selskab dagen efter vor ankomst kunne fortsætte med alle de kameler, de behøvede. G... betroede os da også i fuldskab, at der havde været en flok på henimod 30 gode kameler i byen, da han ankom. Blandt dem havde han udtaget, hvad han havde brug for og fået resten sendt bort.

Her i Sambes traf vi også sammen med en russisk general, Fikitin, som var på vej fra Urga til Harbin og som slog følge med G's selskab. Da det fortsatte efterlod de Lobsen-Jensen, som ikke ville længere, da der ingen by var nærmere den kinesiske grænse, hvor han kunne slå sig ned med passende anstand.

I Sambes fik vi en anden ubehagelig overraskelse i form af russiske Manchuria-aviser, som meddelte, at den meget frygtede "pneumonic plague" (lungepest) hærgede hele Nordmanchuria, hvor hundreder af mennesker døde daglig, og at som følge deraf var toggangen mellem Manchuria og Harbin indstillet.

Vi måtte blive i Sambes 4½ dag, før vi fik så mange kameler og vogne samlede, at vi kunne fortsætte. Jeg tvivler endda på, om vi var kommet af sted så hurtigt,

om ikke vor gamle vært beredvilligt havde stillet sig selv, sine kameler og vogne til vor rådighed for turen.

Ventetiden foreslog vi med at spise, drikke, sove og spille kort og se på vejret.

Det var snestorm det meste af tiden, så vi havde det såmænd i og for sig rigtig rart. Men forbistret kedeligt var det at miste så mange dage.

Den 1. marts 1921 ankom der endelig nogle kameler. De var imidlertid så elendige at se til, at vi ikke mente at kunne bruge dem. Men da vi fik løfte om bedre dyr en dagsrejse længere fremme, slog vi os til tåls med det skrabsammen, mongolerne leverede os og så vor værts kameler, som var gode, stærke dyr.

Ved middagstid drog vor karavane af med kurs nordøst efter mod Manchuria station med velfyldte madposer.

Lobsen-Jensen og vor soldat, som havde hjulpet os over alle vanskeligheder på den første del af turen, blev tilbage i Sambes.

(Da jeg for nogen tid siden - i november 1921 - igen kom til Urga, havde jeg en del vrøvl med toldvagten i Maimaicheng og gik ind i yamen for at få det ordnet.

Den første mand jeg så, da jeg stak hovedet ind af døren, var Lobsen-Jensen, som med et bredt grin styrtede ned fra sin briks og faldt mig om halsen. Han var nu kommandant for Maimaicheng og en af de store i byen.

Vi slap derfor meget hurtigt ud af toldvagtens klør. Et par dage senere traf jeg vor soldat. Han var bare avanceret til general-direktør for post- og telegrafvæsenet). ■

Kristen Peter Albertsen

(afsluttes i næste nummer af Ger)

Mongolsk Præstekrave i Skåne

Skåne har i år haft besøg af en Mongolsk-ørkenpræstekrave (Charadrius leucenaultii/mongolus). Fuglen blev observeret 17.-18. juni 2000 ved Haken, 2 kilometer vest for Abbekås Havn i Skåne, Sverige. Lokaliteten ligger blot 57 kilometer sydøst for Saltholm!

Ifølge Dansk Ornitologisk Forenings web-site gik fuglen på kysten og på en nypløjet mark sammen med Store Præstekraver (Charadrius hiaticula). Jagttagelsen af Mongolsk Præstekrave er en ny fugleart for Skåneområdet og det sjette fund nogensinde i Sverige!

Set i Danmark

Ornitologisk Forening fortæller, at der kun foreligger et enkelt fund af Mongolsk Præstekrave i Danmark. Det skete for 12 år siden, da en voksen han i sommerdragt blev set ved Nykøbing Sjælland. Den tilhørte en af racerne ssp. mongolus eller stegmanni. I Sverige var arten netop truffet for første gang blot 4 dage før det danske fund.

Europæiske fund

Indtil 1994 forelå der blot i alt 8 fund i Europa af denne øst- og centralasiatiske præstekraveart: Østrig (17. september 1964), Danmark (1.-2. juli 1988), Norge (22. juli 1973), Polen (17. juni 1977), Spanien (21. juni 1981), Sverige (29.-30. juni 1988 og 5.-13. august 1993) samt i det tidligere Jugoslavien (24. april 1987). Siden er arten blandt andet set som ny art for Storbritannien, Belgien og Frankrig i slutningen af 1990'erne samt hele 3 gange i Sverige. I alt foreligger der i dag cirka 15 fund fra Europa. ■

Gudrun Lefmann

Den nye regering i Mongoliet

- Statsminister: Nambaryn ENKHBAYAR
- Miljøminister: Ulambayaryn BARSBOLD
Ajkhany BOLAT, viceminister
S. BANZRAGCHI, sekretær
- Forsvarsminister: Jugderdemdyn GURRAGCHAA
Tsevegsurengyn, viceminister
S. BAASANKHUU, sekretær
- Minister for uddannelse, kultur og forskning: Ayurzany TSANJID
Baataryn ERDENESUREN, viceminister
B. MISHIGJAV, sekretær
- Udenrigsminister: Lunsangyn ERDENECHULUUN
Sukhbaataryn BATBOLD, viceminister,
L. BAYART, sekretær
- Trafikminister: Byambyn JIGJID
Urtnasangyn ULAMBAYAR, viceminister
Ts. TSENGEL, sekretær
- Social- og arbejdsminister: Shillegyn BATBAYAR
Sodnomyn CHINZORIG, viceminister
R. JADAMBAA, sekretær
- Finans- og økonomiminister: Chultemyn ULAAN
Luvsandagvyn ENKHTAIVAN, viceminister
N. TUMENDEMBEREL, sekretær
- Handels- og industriminister: Chimiddorjyn GANZORIG
Khalzkhuugyn NARANKHUU, viceminister
Ts. YONDON, sekretær
- Indenrigs- og justitsminister: Tsendyn NYAMDORJ
Tsendyn MUNKH-ORGIL, viceminister
G. BAYASGALAN, sekretær
- Landbrugs- og fødevarerminister: Darjaagyn NASANJARGAL
Dendevyn TERBISHDAGVA, viceminister
P. DAMDINDORJ, sekretær
- Sundhedsminister: Pagvajavyn NYAMDAAVAA
Natsagyn UDVAL, viceminister
Ts. SODNOMPIL
- Minister og direktør for regeringssekretariatet:
Ulzüsalkhany ENKHTUVSHIN
L. HANGAI, vicedirektør
B. SHATAR, vicedirektør

Traditionel lægekunst

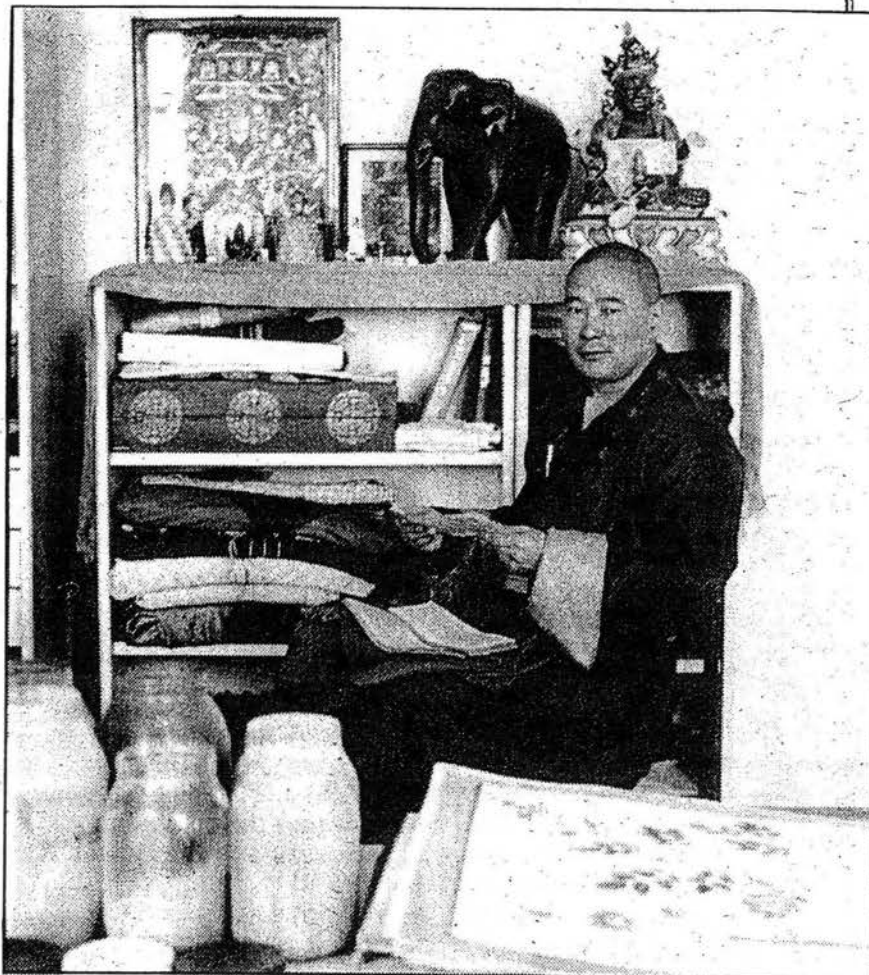
Gennem århundreder strømmede mongolerne til deres klostre, ikke kun for at bede eller søge trøst, men også for at konsultere deres læge. Dette århundredgamle tilhørsforhold gik i opløsning under kommunismen, men siden 1990 er mongolerne vendt tilbage til klostrene i deres søgen efter helbredelse.

Manba-Datsan-klostret er et center for denne aktivitet. Udefra ligner det et typisk tempel, men kommer man indenfor, finder man Mongoliets største klinik og uddannelsescenter for traditionel medicin. Centret, der blev grundlagt i 1760, indeholder flere afdelinger, herunder et medicinsk institut til undervisning af yngre læger, et laboratorium til fremstilling af medicin, et uddannelses- og forskningsinstitut, hvor man studerer de gamle lærebøger, et hospital til behandling af patienter og en sal, hvor der afholdes religiøse ceremonier.

Patienter ved Manba-Datsan bliver først undersøgt for deres symptomer af kvalificerede lamaer og læger, normalt ved at man tager patientens puls. Lægerne siger, at der findes ca. 50 forskellige slags puls, og lægerne kan fastslå en sygdom gennem dens rytme og styrke. Dele af diagnosen kræver, at lægen mediterer, mens han mærker pulsen. Derved giver han den maksimale opmærksomhed.

»Lægen bør have flere års erfaring for at påtage sig dette arbejde«, sagde Hampa Lama D. Natsagdorj, præsident for Otoch-Manramba Lærestalt for Traditionel Medicin. Lægerne hævder også, at et fosters køn kan bestemmes ved at mærke moderens puls.

Natsagdorj, der har fået sin uddannelse ved Det mongolske religiøse Universitet, er ledende læ-

ge ved Manba-Datsan. Han har studeret i Indien og Tibet og har behandlet over 400.000 mennesker.

Behandlingen ved Manba-Datsan skifter mellem at læse bønner, indtage medicin eller modtage akupunktur og massage. Medicinen fremstilles af planter, mineraler og dyriske produkter. Nogle er kombinationer af adskillige planter - én pille indeholder det utrolige antal af 70 forskellige planter. Natsagdorj forklarer betydningen af, at der i kroppen findes mange vita-

miner for at danne modvægt til sygdomsangrebet.

»Hvis man tager én medicin for leveren, må man også tage et andet for nyrerne; det er et af de grundlæggende principper. Alle elementer i kroppen skal være i balance«, sagde han.

Læsning af bønner er nyttigt for patienter, der ikke har gavn af medicinen. Natsagdorj beskriver et par, der gennem 7 år forgæves forsøgte at få et barn. Natsagdorj læste en bøn over dem, og efter en måned var kvinden gravid.

Traditionen fortæller, at bønner kan helbrede 101 sygdomsformer. Denne metode minder meget om de bønner, som præster og rabbier læste over de syge i Vesten.

»Buddha udviklede læresætninger og sutraer for al lidelse og sygdom. Bønnerne er blevet givet os af Gud, så sutraerne har en god virkning. Men sutraerne kan anvendes mere både her og på andre hospitaler; det er grunden til, at vi fortsætter med vores studier«, sagde Natsagdorj.

Dele af behandlingen kan være meget esoterisk og filosofisk. Grundlaget for behandlingen er elementerne: ild, vand, luft og jord, kombineret med yin og yang (modsatrettede kræfter), som altid skal være i balance.

»Traditionel medicin betyder, at man nogle gange skal finde problemerne uventede steder og være opmærksom på både det mentale og fysiske velbefindende. Fx er det tænkeligt, at hvis nogen kommer ind med et problem i ørerne, så er det nyrerne, der skal behandles. Eller at nogen med et problem relateret til øjnene skal have deres lever behandlet«, sagde Natsagdorj.

For at kunne tackle disse problemer er lægerne velbevandrede i buddhistisk filosofi og astrologi. Universitetet der underviser i disse discipliner, Otoch Manramba, har 22 kandidater, der nu arbejder i Mongoliet, Japan og Polen.

Studiet af traditionel medicin går så langt tilbage som til det 1. århundrede efter Kristus. Det er dokumenteret, at Syambi-folket anvendte malurt til at helbrede sygdomme i 1.-3. århundrede efter Kristus. Yuan-sutraen beskriver, hvordan en mongolsk læge i 1226 gjorde ende på en pestsygdom ved at bruge rabarber.

I bogen Altan Tovch står beskrevet, hvordan Chingis Kahn behandlede sin søn Ogodeis sår med traditionel lægekunst.

I begyndelsen af 1600-tallet blev den første medicinske skole opført i Bulgan Aimag. Arkiverne fortæller, at i året 1786 gjorde en mongolsk læge ved navn Luvsantsultem folk immune over for koppper ved at få dem til at indsnuse tørret pus fra andre, der havde været smittet med kobber. Det var 10 år før den engelske læge E. Jenner begyndte med at gøre sine kobbepatienter immune.

Den traditionelle medicin var vidt udbredt i de mongolske klostre indtil 1937, hvor de alle blev sat i brand og de lærde munke dræbt. Manba-Datsan genoptog sin virksomhed i 1990 og er vokset lige siden. Lamaerne her er raske og aktive - sidste måned bar de mursten over en strækning på 20 km for at opføre en ny stupa. Den besværlige opgave blev løst på baggrund af den buddhistiske filosofi, der siger, at man bør gøre gode gerninger på tre måder: ved at tale, handle og tænke.

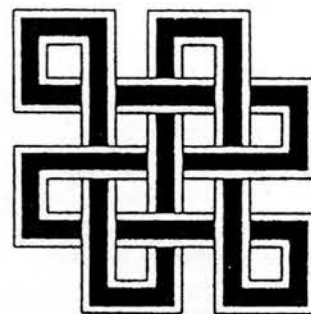
Klosteranlægget tjener også som et vigtigt sted for genopretningen af Mongoliets traditioner og nationale stolthed.

Manba-Datsan ligger 1 km nordøst for Det russiske Kulturcenter. Tel 458489 eller email: lama@magicnet.mn ■

B. Ooluun

Kilde: The Mongol Messenger nr. 42(484):8, 18. oktober 2000. Oversat fra engelsk til dansk af Jan Koed.

Billed: Manba-Datsan Hamba Lama D. Natsagdorj.

Fra det mongolske køkken

Kager er måske ikke det, man får mest af under et ophold i Mongoliet. *Boortsog* er et populært bagværk, en slags kager der minder lidt om klejner. De er nemme at lave, smager dejligt og er velegnede her i tiden op mod jul.

Prøv engang!

Boortsog:

50 g smør
2 dl mælk
25 g gær
ca. 500 g mel
200 g sukker
plus olie til kogning

Smørret smeltes og køles lidt. Gæren opløses i den lunkne mælk, og smørret blandes i. Mel og sukker røres i, og det hele æltes sammen. Hæver lunt ½-1 time. Dejen deles og rulles i fingertykke pølser, der skæres i 2-3 cm lange stykker, eller dejen kan rulles i en tyk plade (ca. 1 cm) og skæres som til små klejner. Kagerne koges i olie til de er gyldenbrune.

Velbekomme! ■

Bulgan Njama & Anita Garbers

Det andet felttog til Europa

Sidste gang mongolerne red til hest ind i Europa, dræbte de millioner af mennesker og hærgede utallige byer på deres vej. Da de nåede frem til Ungarn, var hele Asien deres. Den næste udflugt ser ud til at blive mere behersket.

I slutningen af oktober måned 2000 vil der blive påbegyndt en usædvanlig rejse på hesteryg kaldet *Clarification* eller »Afklaring«. Rejsen begynder i Mongoliet og vil tilbagelægge en distance på 15.000 km gennem nogle af verdens mest udfordrende landskaber for at nå sit endemål i Europa og Atlanterhavet.

Målet med turen er at reflektere over de foregående og fremtidige århundreder og samtidig være en opfordring til menneskene om at leve fredeligt med hinanden på lige vilkår, undgå krig og respektere hinandens baggrund, religion, race, kultur, sprog, tradition og sædvaner i det 21. århundrede.

Turen skal også minde om de ofre blandt mennesker og heste, der deltog i kampen for at vinde anden verdenskrig.

»Menneskeheden led blodig uret i forrige århundredes to store verdenskrige og i krigen mod de japanske imperialister ved Khalkh Gol for 61 år siden. Min onkel, Norhoijaan Tomot, var med i krigen som soldat i 6. hestedivision under kommando af L. Dandar, Mongoliets berømte helt.

Min onkel sagde, at de japanere, han kæmpede imod, ikke kan bebrejdes noget, men at det var tidens ideologi, der var den skyldige«, fastslog Kh. Khuchithar, en filmfotograf og en af turens initiativtagere.

»Denne hestetur er blevet sat i værk for at mindes alle dem, der led under ødelæggelserne og uretten under den sorte krig - ofre for

tidens ideologi. Hertil hører også de uskyldige ofre for atombomberne, der blev kastet over de japanske byer Hiroshima og Nagasaki, holocaust, der krævede millioner af jøders liv, og kalmykkerne, japanske, russiske og mongolske soldater, der døde under anden verdenskrig.

Efterkommerne af de mongolske nomader som for eksempel burjater, tuvinere, kalmykker, oirader, tatarer, kasakker, kirgisere, folkeslag der bekæmpede fascismen under anden verdenskrig, vil også blive mindet. Dertil kommer, at vi også vil mindes de 90.000 heste ud af en samlet bestand på over ½ mio. dyr, som det mongolske folk gav til den sovjetiske røde hær, og som nåede frem til floden Elben.

»Afklaringsturen« er i særlig grad viet mindet om de tusinder og atter tusinder af heste, der faldt for kugleregnet, og til dem der blev soldaternes trofaste venner ved Khalkh Gol og i Europa, langt fra deres hjemland. Mange af de overlevende kom ikke tilbage til Mongoliet, men blev tilbage som arbejdsheste i Østeuropa, Rusland og Centralasien.

Rejseholdet vil bestå af 11 unge mennesker med forskellig uddannelse: en filmfotograf, en fotograf, en dyrlæge, en ingeniør, en tømrer og en tolk. Der er repræsentanter for alle de mongolske religioner: shamanismen, buddhismen og islam. Og så selvfølgelig de 55 kortbenede, stærke og udholdende mongolske heste, der kan tåle at rejse over lange afstande. 3 *bankhar*, mongolske hunde der regnes blandt mongolernes mest trofaste venner, deltager også i turen.

Flere andre personer yder støtte til turen: både inden- og uden-

landske planlæggere, sponsorer, velgørhedsgrupper, videnskabsmænd og forskere, politikere, idrætsfolk, firmaer, statslige organisationer og NGO'er, religiøse organisationer og fredsbevægelser.

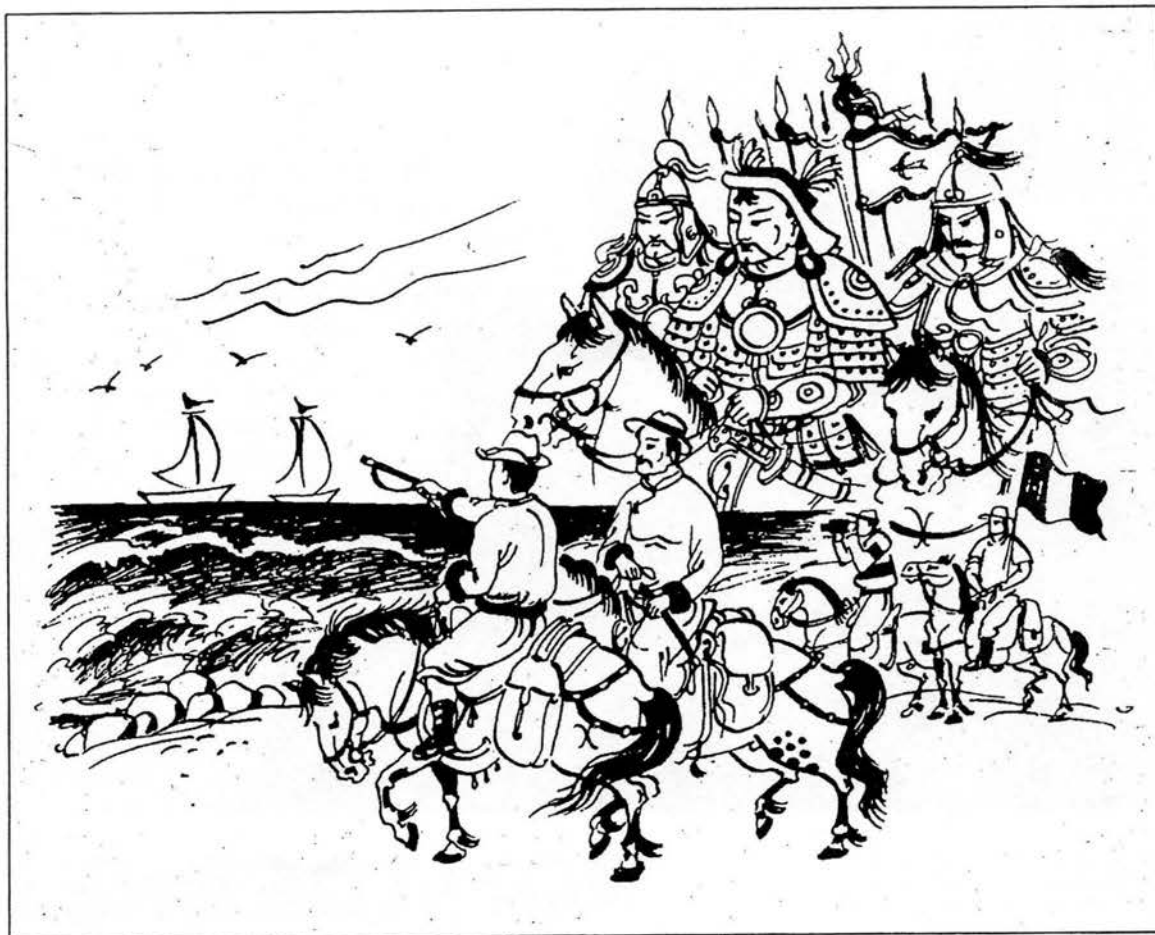
Organisationskomiteen består af forskellige arbejdsgrupper inden for forskning og viden, forretning og samarbejde, udenrigsforhold, politiske aktiviteter, religiøse og fredsskabende bevægelser, sport, turisme, kunst og kultur, medier og reklame.

Rejsen vil passere 8 verdenskendte bjergkæder: den store Altai-kæde, Moguljur, det sydlige Ural, Nordkavkasus og Alperne. Den vil passere gennem forskellige landskabstyper, herunder jungle, taiga, mose, det sydsibiriske lavland, kyster langs 11 have blandt andet Det kaspiske Hav, Det asovske Hav, Adriaterhavet, Tiranstrædet, Det joniske Hav, Det liguriske Hav og Middelhavet. Rejseholdet vil passere gennem 250 byer og landsbyer i 36 lande.

Ved slutningen af 2002, i 840-året for Chinggis Khans fødsel, vil gruppen nå Atlanterhavet, slutmålet for den lange rejse. Ingen mongol har nogen sinde rejst så langt på hesteryg. Ved de lokale ophold på rejsen planlægges der udstillinger, aktiviteter og begivenheder.

De rejsende vil overbringe den mongolske nations fredsønsker sammen med breve og erklæringer fra de passerende nationer til pave Johannes II og FN's generalsekretær. Brevene og erklæringerne vil være en appel til verdens lande om at samarbejde inden for videnskab og uddannelse og om at afslutte alle krige.

Arrangørerne samarbejder med UNESCO og mange andre indenlandske og internationale organisationer om at afholde seminarer om

Den mægtige Chingis Khans ånd slår følge med de tapre ryttere. Tegning af N. Bat-Erdene.

miljøbeskyttelse. De vil føre en turdagbog, tilrettelægge TV og radioprogrammer og indsamle stof til kommende bogudgivelser.

Turen vil sætte fokus på de store rejsende som Marco Polo, Rubric, Przewalski og andre. Den vil sammen med fagfolk undersøge relationerne mellem nationerne på Eurasiens umådelige territorium samt spørgsmål omkring bofaste og nomadiske kulturformer.

Resultaterne af denne forskning vil blive videregivet til UNESCO.

Afslutningen på turen kulminerer i Paris med kunst-, kultur- og sportsarrangementer, herunder optræden af mongolske rockgrupper, udstillinger af mongolske kunstnere og markeder med varer af mongolsk egenfabrikation eller samarbejdende joint-venture-firmaer.

På Atlanterhavets kyst vil der blive rejst et monument til minde om begivenheden. Navnene på alle deltagerne i »Afklaringsturen«, sponsorerne og hjælperne vil blive indskrevet på mongolsk, engelsk, spansk og portugisisk. En minde-

sten vil blive lagt som et monument over de mongolske heste, og den ceremonielle afvaskning af hestehovene i Atlanterhavet vil blive udført til ære for den mongolske nation.

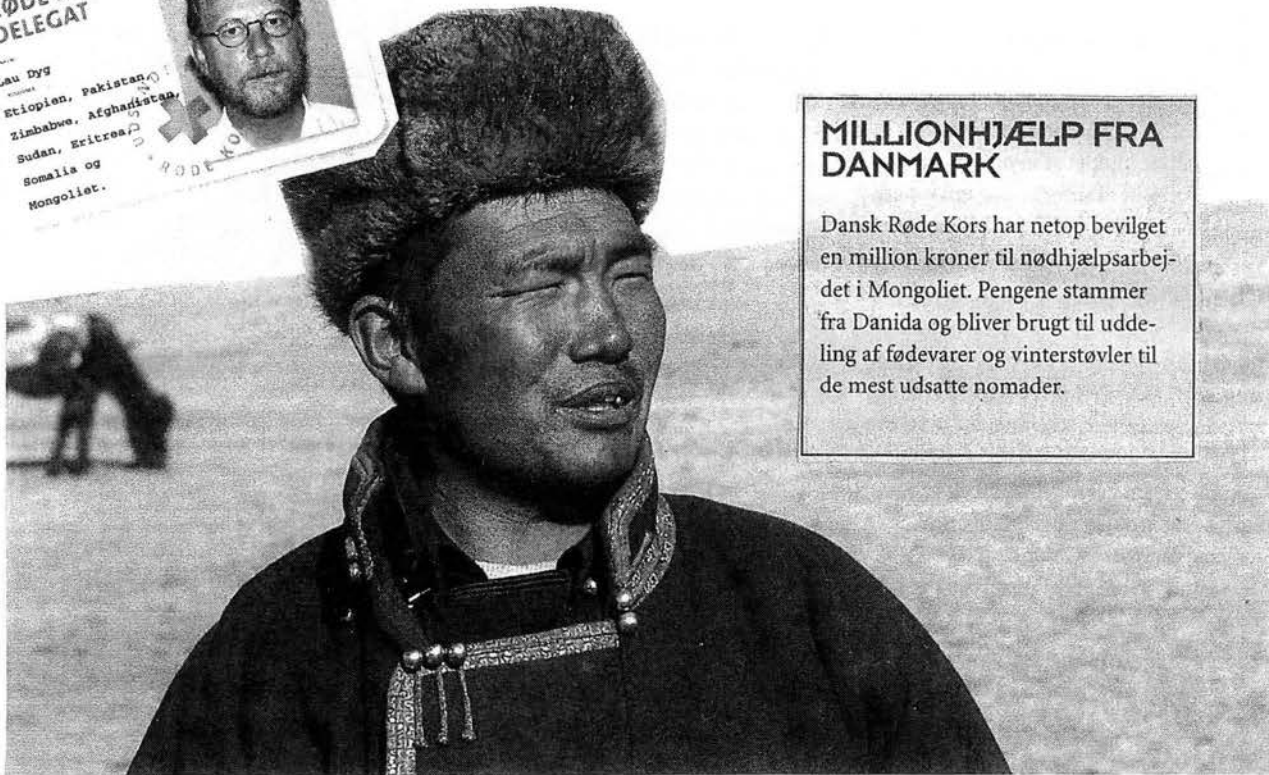
Flere informationer kan fås hos Huchithar på tel. 454623 eller 99195961 i Mongoliet.

Kilde: The Mongol Messenger nr. 40 (482):8, 4. oktober 2000. Oversat fra engelsk til dansk af Jan Koed.

MILLIONHJÆLP FRA DANMARK

Dansk Røde Kors har netop bevilget en million kroner til nødhjælpsarbejdet i Mongoliet. Pengene stammer fra Danida og bliver brugt til uddelelse af fødevarer og vinterstøvler til de mest udsatte nomader.

MONGOLIET: NOMADERNES EKSISTENS ER TRUET

Mere end en halv million nomader i Mongoliet er ved at miste livsgrundlaget, fordi deres dyr sulter og fryser ihjel.

Den værste isvinter i 30 år har taget livet af mere end to millioner husdyr, og resten er så svækkede, at dobbelt så mange risikerer at dø. Det fortæller den danske delegat Lau Dyg, der i tre år har været udsendt for Røde Kors i Mongoliet.

Af Lone V. Andersen
Fotos: Jerry Bergmann

Græsset er nu omsider begyndt at blive grønt i Mongoliet, der i år har oplevet en ekstrem streng vinter med helt ned til 50 minusgrader. Men dermed er trængslerne ikke forbi for den halve million nomader, der er ramt af katastrofen, som foreløbig har kostet mere end to millioner husdyr livet. Situationen ventes at blive forværret i løbet af sommeren, hvor forrådet slipper helt op, og de underernærede dyr atter udsættes for barske storme.

»Får, heste, køer og kameler er de mongolske nomaders eksistensgrundlag. Det er fra dyrene, at de får deres kød og mælk, de bruger skindet til tøj, og hestene er deres vigtigste transportmiddel. Derfor er det virkelig katastrofalt, når så mange

dyr omkommer,« forklarer Lau Dyg, der har været udstationeret i Mongoliet for Røde Kors i tre år. Her arbejdede han med at styrke Mongolsk Røde Kors og uddanne frivillige. Nu findes der lokalafdelinger af Røde Kors i hver eneste lille flække i det øde land, hvor kun 2,4 millioner mennesker lever på et areal, der er 36 gange så stort som Danmark.

Lau Dyg kom tilbage til Danmark ved årsskiftet og har derfor kun været direkte involveret i nødhjælpsarbejdet i en kort periode. Alligevel kan han se, at hans langsigtede udviklingsarbejde gør gavn i den nuværende katastrofesituation.

»Hvis ikke vi havde fået opbygget organisationen og uddannet så mange frivillige, ville Mongolsk Røde Kors ikke være i stand til at uddele

Denne artikel har stået i Røde Kors bladet "Hjælp". Den gengives her med tilladelse fra Røde Kors

fødevarer så hurtigt og effektivt, som de gør nu. De formår virkelig at komme ud på de øde sletter til dem, der har størst behov,« siger Lau Dyg.

Mongolsk og Internationalt Røde Kors er i øjeblikket i gang med et fælles hjælpearbejde, hvor der bl.a. uddeles foder til kvæg, brændsel, fødevarer, medicin og varmt tøj til de hårdest ramte familier.

Socialt sikkerhedsnet. Lau Dyg boede i hovedstaden Ulan Bator, men har i forbindelse med sit arbejde rejst meget rundt i Mongoliet, hvor han har oplevet befolkningens hverdag på tæt hold. På sine besøg er han ofte blevet inviteret indenfor i "geren", det runde telt, som er nomadernes traditionelle bolig. Her er han blevet beværtet med delikatesser som hjemmelavet gedeost, gæret hoppemælk, kogt hestekød og fårehale. Vegetarmad og light-produkter er ukendte begreber for nomaderne, der skal have noget at stå imod med under de barske levevilkår.

"Zud" er det mongolske ord for de ekstreme vejrforhold, naturen byder menneskene i Mongoliet, hvor temperaturen om vinteren ofte kommer ned på minus 40, og hvor der er tilsvarende plusgrader om sommeren.

»Den nuværende "zud" startede allerede sidste forår med en tørke, der resulterede i, at dyrene ikke fik nok at spise og dermed ikke det nødvendige fedtlag på kroppen til at modstå vinteren. Allerede i september oplevede vi de første voldsomme snefald, der udviklede sig til den værste vinter i 30 år, og det har altså skabt denne katastrofe,« siger Lau Dyg.

»Kontrasterne findes på flere niveauer i Mongoliet, hvor jeg oplevede et stigende skel imellem rig og fattig i løbet af de tre år, jeg boede der med min familie. Nogle nomader har en motorcykel, en parabol og en lille generator, der kan drive fjernsynet, stående udenfor deres

"ger", andre lever på et absolut minimum. I byerne lever IT-virksomheder og gadebørn side om side,« fortæller Lau Dyg.

Da det kommunistiske styre kollapsede for ti år siden, forsvandt også det statslige sociale system, og det nuværende demokrati har ikke midlerne til at tage hånd om samfundets svageste. Derfor har Røde Kors i dag fået en central rolle som socialt sikkerhedsnet.

»I Mongoliet følte jeg virkelig, at det, jeg lavede, gjorde en forskel for de mennesker, jeg prøvede at hjælpe i dagligdagen, og derfor var arbejdsglæden stor,« siger Lau Dyg, som kommer fra Kolding og er uddannet protesetekniker. I løbet af de sidste 16 år har han arbejdet for Røde Kors i otte forskellige lande verden over.

Nr. 9, september 2000

HJÆLP

Dansk Røde Kors

FAKTA OM MONGOLIET

Areal: 1,57 mill km²
(Danmark 43.000)

Befolkning: 2,4 millioner - heraf en million nomader. Et af verdens mest tyndtbefolkede lande.

Gennemsnitlig levealder: 64 år.

Arbejdsløshed: 20 procent. Dyr før "zuden" (ekstreme vejrforhold): 33 millioner. Tab på grund af "zuden": Mindst 4 millioner dyr.

Erhverv: Landbrug udgør 1/3 af landets bruttonationalprodukt, og nomaderne står for kvægopdræt, der udgør hovedparten af produktionen.

Ressourcer i øvrigt: Kul og en lang række metaller og mineraler, der er svære at udvinde på grund af manglende investering og infrastruktur.

Kommunisterne gør hvad de er bedst til

Valgger er almindelige på landet i Mongoliet. Ved det nylig gennemførte valg vandt det kommunistiske parti (MPRP) 71 pladser ud af 76 mulige.

I 4 år legede musene på bordet, mens katten var væk. Nu er katten tilbage, og det ser ud, som om Mongoliet er på vej tilbage til et mere strengt og disciplineret samfund.

Statsminister N. Enkhbayar er fast besluttet på at genoprette Mongoliets sociale struktur, der har hængt i laser siden kommunismens kollaps for 10 år siden.

Hans arbejdsgruppe har allerede søsat en kampagne på adskillige områder for at genoprette respekten for landet.

Første lektion i social ansvarlighed fik vi, da skolerne åbnede i sidste uge med en tale af undervisningsministeren. Politiet har igangsat en kampagne for at destruere illegalt spiritus. Alkohol bliver fjernet fra regeringskontorerne.

Reklameskilte for drikke indeholdende alkohol bliver dækket til.

Der bliver endda taget skridt til at styrke den mongolske tradition for at respektere de ældre:

Forrige søndag blev der til ære for krigsveteranerne arrangeret en festlighed på Sukhbaatar-pladsen og i børneparken.

Gadebørnene bliver fjernet fra stenbroen, fordi de er udpeget som værende en trussel mod samfundet. I juli måned var 819 gadebørn indblandet i kriminalitet - 6,7% flere end sidste år. Regeringen har iværksat en kampagne for at tilbyde psykologisk hjælp til gadebørn og hjælpe til med at få dem ind på børnecentre eller hos slægtninge.

For lidt over 10 år siden nød Mongoliet godt af en beskedent kriminalitet, en rimelig social trykthed og en rolig atmosfære. I det sidste årti har vi oplevet en utrolig forandring i samfundet, hvor lovene sjældent bliver overholdt, og politiets ordrer ignoreres. Den nye politik, der er rettet mod den offentlige orden, blev sat øverst på dagsordenen af Det mongolske Folks Revolutionære Parti (MPRP). Det var en af årsagerne til partiets store succes - folket syntes at være trætte og flove over den tilstand, Mongoliet var sunket ned i.

Et af hovedproblemerne er kriminaliteten, som steg med 1,3% sammenlignet med sidste år. Antallet af mord steg med 15,9%. Politiet rapporterer også, at organiseret kriminalitet er et voksende problem. Offentligheden beskylder typisk regeringen for denne elendighed, men analyser viser, at fattigdommen spiller en rolle.

Regeringen mener også, at de 23 liter alkohol, der drikkes af hver eneste mongol pr. år, er for meget. En undersøgelse viste, at

der er 20.000 alkoholikere i landet, men det rigtige antal er rimeligvis større. Der er stillet forslag om at reducere antallet af butikker med alkohol. Der findes 26 vodkabrunderier og 6 bryggerier. Mongoler kan fugte deres gane på 152 restauranter, 33 diskoteker og fra 728 forretninger, der har tilladelse til at sælge alkohol. Eller de kan prøve noget af det hjemmebrændte spiritus, der produceres i hovedstadens badekar.

Anden kriminalitet, der hærger landet, er hvidvaskning af penge, bankrøveri, narkotikahandel og falskmøntneri. Der har endda været et par tilfælde af gidseltagning. Offentligheden forventer nu, at den nye regering genopretter disciplinen, som den lovede i valgkampen, måske ved at bruge noget af den erfaring den fik, efter at have haft monopol på magten i 70 år. ■

D. Ariunbold

Kilde: The Mongol Messenger, 36 (478), 6. sept. 2000. Oversat fra engelsk til dansk af Jan Koed.

Statsminister N. Enkhbayar

Kilde: The Mongol Messenger, 37(479):1, 13. sept. 2000. Oversat fra engelsk til dansk af Jan Koed.

Kommunisterne beder om tilgivelse

På vegne af Det mongolske Folks Revolutionære Parti (MPRP) undskyldte N. Enkhbayar de grusomheder, som hans parti havde begået i de 70 år, det havde været ved magten.

»Den politiske undertrykkelse er det værste, der er hændt i Mongoliets historie. Der findes ikke en eneste person i dette land, som ikke har været berørt af disse forfærdelige år«, sagde statsminister N. Enkhbayar i en tale.

Sidste søndag (10. sept. 2000) tændte samtlige byer i Mongoliet lys og bad for ofrene fra den politiske undertrykkelse. MPRP gennemførte undertrykkelsen, der for alvor tog fart i begyndelsen af 1930'erne. Tusinder blev drevet sammen og anklaget for kontra-revolutionær virksomhed. Grusom afstraffelse og tortur blev taget i brug for at fremtvinge tilståelser. Når de mistænkte blev fundet skyldig, blev de enten skudt eller idømt lange fængselsstraffe.

Det største mål for udrensningen var lamaerne, som af regeringen blev opfattet som seriøse konkurrenter til magten. Burjat-minoriteten blev også forfulgt, da mange af dem udgjorde Mongoliets intelligentsia.

Undertrykkelseskampagnennåede sit højdepunkt i 1937, da hundredvis af klostre blev ødelagt og tusinder af munke henrettet. Det var Mongoliets leder Kh. Choibalsan, der gennemførte udrensningen, men i dag giver de fleste mongoler Sovjetunionen skylden.

Den politiske undertrykkelse fortsatte til op i 1960'erne, da dissidenter rutinemæssigt blev forvist til landdistrikterne.

Enkhbayar, lederen af MPRP, siger, at partiet ikke var i stand til at realisere sin politik i 1930'erne, fordi nationens skæbne lå i hæn-

derne på statsministeren og en håndfuld mænd i Folkeministeriets Råd.

»I 1930'erne blev tusinder af borgere afstraffet af den Ekstraordinære Kommission, der blev etableret af det statslige »Baga Hural« og Ministerrådet. Al autoritet blev overgivet til denne kommission, og selv MPRP blev undertrykt. Men MPRP lagde ikke afstand til den politiske undertrykkelse. Derfor indledte partiet udsoningsprocessen.

I dag beder MPRP om det mongolske folks tilgivelse for partiets manglende evne til at standse den politiske undertrykkelse og begrænse den, inden alt for mange mennesker blev berørt. Vi beder også om tilgivelse for at forfølge folk på grund af deres meninger og politiske stilling som besluttet af MPRP's forskellige hovedorganer i 1950'erne og 1960'erne«, sagde Enkhbayar.

I Ulaanbaatar gjorde regeringens topembedsmænd fælles front med omkring 300 mennesker, da de gennemførte en kort mindeceremoni ved monumentet for politisk undertrykkelse. Et messingorkester spillede højtidelig musik, da de sørgende bøjede sig mod skulpturen, som forestiller en person, der kæmper mod undertrykkelsen.

Efter denne højtidelighed bevægede forsamlingen sig til "Museet for Politisk Undertrykkelse", (se Ger34:4), hvor ofre holdt taler for at mindes deres slægtninge. G. Tserendulam, datteren af den henrettede statsminister Genden, var vært for begivenheden.

Ts. Zorig, søn af den kommunistiske leder Yu. Tsedenbal, holdt også en kort tale, hvor han gjorde rede for sin sorg over de tragiske historiske begivenheder. ■

INDHOLD

Dansk Mongolsk Selskab	2	E. Ooloon: Traditionel lægekunst	24-25
Forside	2	Mongol Messenger: Det andet felttog til Europa	26-27
Aimag	2	Lone V. Andersen: Mongoliet: Nomadernes eksistens er truet	26-27
Mongolske datoer	2	D. Ariunbold: Kommunisterne gør hvad de er bedst til	30-31
Red: Dansk Mongolsk Selskab 10 år	3-5	Mongol Messenger: Kommunisterne beder om tilgivelse	31
Dansk Mongolsk Selskabs medlemmer	6-7		
Møder i Dansk Mongolsk Selskab	7-10		
Peter Asboe: Dansk Mongolsk Selskabs projekt: skoleudvikling i landdistrikter	11		
Sangerup: Selenge Aimag	12-13		
Kresten Peter Albertsen: På eventyr i Mongoliet (5)	14-22		
Gudrun Lefmann: Mongolsk Præstekrave i Skåne	28		
Den nye regering i Mongoliet	23		

**Kassereren
meddeler**

Fra næste år - 2001 - stiger kontingentet for et personligt medlemskab til 150 kr. pr. kalenderår. Medlemmer med bopæl i udlandet betaler 200 kr. for at dække meromkostningerne til udsendelse af medlemsblad og andre udsendelser. Samtidig åbnes der en mulighed for at tegne et husstandsmedlemskab. Det betyder, at 2 personer på samme adresse tilsammen kan »nøjes« med at betale 250 kr. De bevarer deres individuelle medlemsrettigheder, men husstanden modtager kun ét eksemplar af medlemsbladet og andre udsendelser fra selskabet.

De medlemmer, der ønsker at tegne et husstandsmedlemskab, anmodes venligst om at give kassereren besked inden udgangen af februar måned 2001, hvor kontingentopkrævningerne for næste år vil blive udsendt. Anfør gerne, hvilken person i husstanden, der skal være den »adressebærende«.

Jan Koed

**Mødedatoer
Foråret 2001**

10. februar 2001

17. marts 2001
generalforsamling

21. april 2001

Møderne vil foregå i Medborgerhuset, Danasvej 30A, Frederiksberg.

ISSN Nr: 0905-9504